

10885

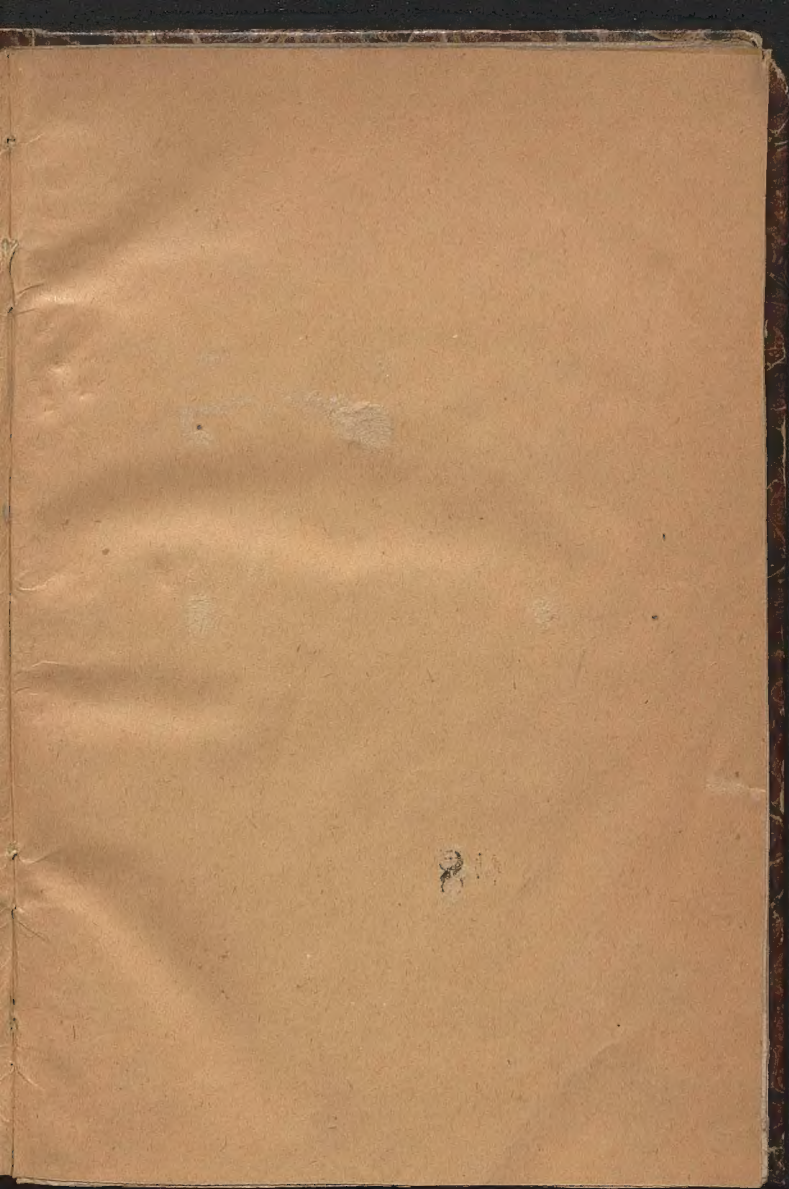
I

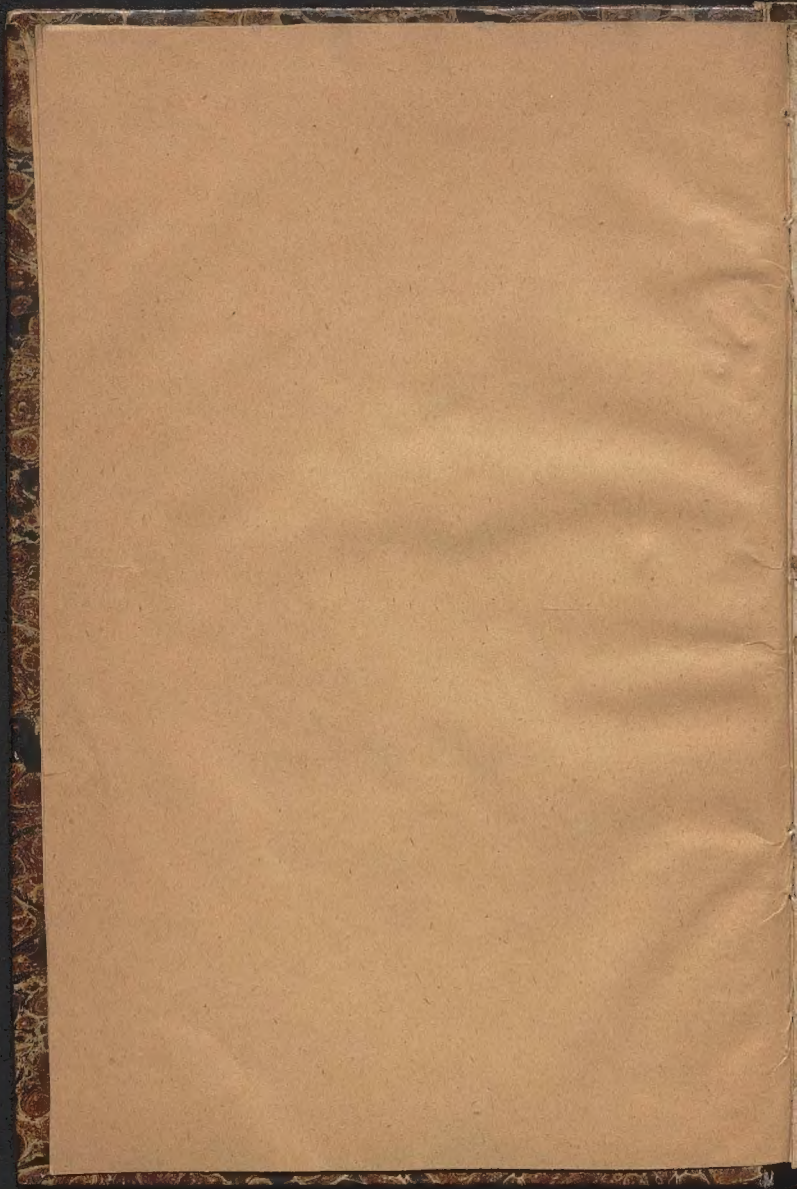
Mag. St. Dr.

P

10885

RUDIMENTA HISTORICA,

Sive

Brevis, facilisque Methodus
Juventutem Orthodoxam notitiâ
Historicâ imbuendi,

Pro

Gymnasiis Societatis JESU.
Authore

Ejusdem Societatis Sacerdote.

OPUSCULUM PRIMUM,
Historiæ Biblicæ.

juxtâ exemplar Vratisl: & Brunsbergense
cum auctuario.

CALISSII,

Typis S. R. M. Coll: Soc: JESU. 1751.

BIBLIOTHECA UNIV.

BIBLIOTHECA UNIV.

LAUDETUR

JAGELLONICAE

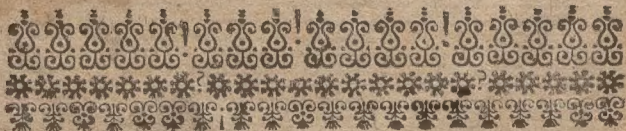
JAGELLONICAE

JESUS

CHRISTUS

10885L

STUS.

P R Æ F A T I O.

Ucubrationculam hanc,

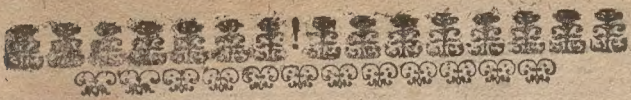
& quas deinceps typis
vulgabimus, non erudito-
rum, sed tyronum dun-
taxat usui destinamus,

compendiaria quâdam ostensâ viâ, quam
hi sinè penâ scholastici, aliàs persolven-
di detrimento in offenso possint pede de-
currere. Hinc methodo usi sumus, jam
olim à Ven. P. Canisio nostro usurpari
solitâ, utpote rudium captui in primis
accommodata. Nec pauca consultò hic
omissimus, quæ alii fusè pertractant:
multa etiam cursim ac breviter attigi-
mus, quæ prudens Præceptorum sup-
plebit industria, discantium orexin ita
excitando, ut nimîâ rerum copiâ nau-
seam nè moveant. Additæ quoque suis
sunt locis historicæ quædam observatio-
nes, ut juvenus jam nunc assuescat non
in nuda duntaxat rerum narratione, ve-

lut cortice, hærere, sed ipsum adeo nu-
cleum, sub ea latentem, vestigare, uti-
lissima rectè & sentiendi & vivendi do-
cumenta inde eruendo. Cæterum usus
ipse ac experientia docebit brevi, quid
hisce opusculis addendum, quid de-
mendum videatur. Nobis sufficiat me-
thodum prævisse, quâ rudis adhuc ætas
manu quasi ducatur ad historicum illud
stadium propè immensum alacriter in-
grediendum. De Chronologia porro,
& aliis, in quibus ipsimet Scriptores Ca-
tholici hodiedum inter se discrepant, ni-
hil in medium afferemus, quod Au-
ctorum probatissimorum testi-
monio confirmari
non possit,

Par-

Partitio hujus Opusculi.

P A R S I.

De Patriarchis ante diluvium.

Cap. I. De Creatione mundi, & lapsu Adam.
§. I. Creatio mundi. II. Adami lapsus, & supplicium.

Cap. II. De Adami posteris usque ad diluvium.
§. I. De Abele & Caino. II. De Filiis DEI, & hominum. III. De diluvio.

P A R S II.

De Patriarchis post diluvium usque ad Abrahamum.

Cap. I. De filiis Nodemi.

Cap. II. De Turri Babylonica.

P A R S III.

De Patriarchis reliquis usque ad Judices Hebraeorum.

Cap. I. De Abrahamo.

§. I. Abrahami res gestæ ante natum Isaacum.

§. II. Ejusdem res gestæ post natum Isaacum.

Cap. II. De Patriarchis Isaac, & Jacob.

§. I. Isaac. II. Jacob.

Cap. III. De Patriarcha Joseph.

§. I. Josephi res gestæ ante venditionem.

A 3

§. II.

- §. II. Ejusdem varia fortuna in servitute
Ægyptiaca.
- §. III. Ejusdem ad summas dignitates pro-
moti præclara facinora.
- Cap. IV. De iis, quæ Iſrâëlitis morte Josephi
evenêre.
- §. I. Iſrâëlitarum in Ægypto servitus, &
vexatio.
- §. II. Liberatio eorundem per Moysen.

P A R S IV.

*De Judicibus Iſrâëlitarum, eorumque re-
gimine.*

- Cap. I. De 40. annorum profectioe populi
Iſrâëlitici per desertum Moyse ductore.
- §. I. Dei erga gentem Hebræam beneficia.
- §. II. Ejusdem cum alia, tum ingrati præci-
puè animi crimina.
- §. III. Supplicia eidem à Deo irrogata.
- Cap. II. De Judicibus post obitum Moysis us-
que ad Gedeonem.
- §. I. Josue II. Othoniel, Aod, Debbora,
& Barac.
- Cap. III. De 8. Judicibus proximè succeden-
tibus usque ad Samsonem.
- §. I. Gedeon II. Abimelech, Thola, Jair,
Jephthe.
- Cap. IV. De 3. postremis Judicibus.
- §. I. Samson. II. Heli, & Samuel.

P A R S V.

Reges Hebræorum.

- Cap. I. De Rege Saule.

§. I.

- §. I. Saulis res gestæ, ejusque repudiatio.
 §. II. Saulis à Deo reprobati facinora.
Cap. II. De Rege Davide.
 §. I. Davidis præclara initia, ejusque lapsus.
 §. II. Pœnitentia, & vitæ exitus laudatissimus..
Cap. III. De Rege Salomone.
 §. I. Salomon Regum sapientissimus.
 §. II. Idemque insipientissimus.
Cap. IV. De Regibus Israëlitarum.
 §. I. Novem Reges Israëlitis usque ad extirpationem impiæ stirpis Achab.
 §. II. Reliqui decem Reges Israëlitarum usque ad regni illius interitum.
Cap. V. De Regibus Juda.
 §. I. Duodecim Reges Juda à Roboam usque ad Ezechiam.
 §. II. Octo Reges Juda usque ad captivitatem Babylonicam.

P A R S VI.

De captivitate Babylonica, & quæ post hanc usque ad Hierosolymæ excidium contigere.

Cap. I. De captivitate Babylonica sub Monarchis Assyriis.

Cap. II. De rebus gestis Judæorum sub Monarchis Persicis.

Cap. III. De iisdem sub Monarchis Græcis.

§. I. Judææ status tempore Alexandri.

§. II. Ejusdem varia fortuna sub Regibus Ægyptiis.

§. III. -- sub Monarchis Syriis.

§. IV. -- sub Hebræis Pontificibus, regium
sibi titulum vendicantibus.

Cap. IV. De Rebus Judaicis sub Monarchis
Romanis.

Appendix de excidio urbis Jerosolymæ.

Isagoge.

Sive

Præviæ quædam quæstiunculæ.

De Historia generatim.

I. Quid est historia?

Est rerum ab orbe condito. ad hæc usque
tempora notitia, & commemoratio.

II. Quotuplex est historia?

Est præcipuè duplex, sacra scilicet, sive
Ecclesiastica, & profana.

III. Quid est historia Ecclesiastica?

Est notitia rerum, ad Ecclesiam & Religio-
nem, ejusque tum propagationem, tum in-
fectationem, aliasque hujusmodi vicissitudi-
nes pertinentium.

IV. Quid est historia Politica?

Est rerum in statu ac ordine Politico, belli,
pacisque temporibus, gestarum notitia.

*V. Cur in historia studium præcipuè in-
cumbendum?*

Quia præter singularem animi oblectatio-
nem ad scientias plerasque omnes, imò &
quoddamam vitæ consuetudinem non utilis
modò, sed planè necessaria est.

VI. Quid

*VI. Quid ergo potissimum ex historia
discimus?*

Docemur inde 1. summam DEI sapientiam
& providentiam ubique agnoscere, mirari,
atque adorare, utpote quæ in hoc mundi
theatro tam mirificos rerum eventus identi-
dem nobis spectandos exhibet. 2. Quanto
DEUS amore ac beneficiis bonos prosequi,
tumirique; quantô verò odio ac suppliciis
atficere improbos lenius citiusque semper
consueverit. 3. Perpetuæ rerum conver-
siones ac vicissitudines, quas omnes loquun-
tur historiæ, evidenter demonstrant, quàm
fluxa & inania sint terrena hæc omnia, atque
adeò quàm parvi, imò nihili faciendâ. 4. Tam
proborum virtutes, quàm vitia pravorum,
qui ætate nos antecessêre, speculi instar no-
bis sunt, in quo clarè dilucidèque possumus
perspicere, quid agendum nobis, quidve ca-
vendum sit &c.

*VII. Cur historia notitia hoc maximè tempore
est neecessaria?*

Cui, hoc præsertim tam erudito ac deli-
cato sæculo, cum viris honorationibus ver-
sandum est, stupiditatis atque incitiz notam
effugere vix poterit, nisi historiæ notitia
non mediocri sit imbutus.

*VIII. Quibus adminiculis comparanda hi-
storia notitia?*

Sedula Magistrorum auscultatione, lectio-
ne non vaga & confusa, sed certa & destinata,
ac iterata eorum, quæ quis legit, auditque,
ruminacione.

IX. *Quid tyroni & candidato historiae præcipuè attendendum?*

Ut totius historiae seriem quandam, ac præcipuas rerum, regnorumque mutationes & temporum periodos cum Chronologia accuratè observet. In subsidium quoque vocanda Geographia; hanc enim & Chronologiam geminos historiae oculos meritò quis dixerit Tandem adolescentes jam nunc ex actis præsertim memorabilioribus observationes varias, & documenta ad mores formandos idonea colligere, atque alienò periculò sapere discant.

Liber I. Historiæ Biblicæ.

Proœmium.

I. *Quibus de rebus præcipuè meminit hæc historia?*

De iis potissimum, quæ à mundi primordio ad Christi adventum populo electo evenère.

II. *Unde haurienda historiae hujus notitia?*

Ex veteris Testamenti libris, qui Deo dictante, à Moyse, Josue, Samuele, Esdra, aliisque sacris Scriptoribus, sunt literis consignata.

III. *Cur in sacra hac historia primum ac præcipuum ponendum est studium?*

Eam ipsam ob causam, quòd instinctu, affla-

statuque Divini Spiritûs ad nostram institutionem, utilitatem ac disciplinam sit conscripta.

IV. Suntu monumenta hæc Biblica ad Ecclesiasticam potius, an Politicam Historiam referenda?

Ad utramque referri possunt; si enim consideraremus statum Hebræorum Ecclesiasticum, ad Ecclesiasticam; si Politicum, ad Historiam pertinebunt Politicam.

V. Quanam epochæ in hac historia potissimum sunt consideranda?

Sequentes sex.

1. Diluvium annô mundi millesimô sexcentésimô quinquagesimô sextô: (1656.)
2. Vocatio Abrahæ annô mundi bis millesimô centésimô octavô. (2108.)
3. Exitus Israëlitarum ex Ægypto annô M. bis millesimô quingentesimô quadragesimô quartô. (2544.)
4. Regni Hebræorum exordia in Rege Saule, annô M. bis millesimô nongentesimô sexagesimô secundô. (2962.)
5. Captivitas Babylonica annô M. ter millesimô quadringentesimô quadragesimô sextô. (3446.)
6. Christi nativitas annô M. quater millesimô quinquagesimô tertiô. (4053.)

VI. Quot partibus constat hæc nostra Historia Biblica?

Sex, quæ ferè eum totidem mundi ætatibus usque ad Christum natum congruunt, suntque sequentes:

1. Ætas.

1. *Ætas Patriarcharum ab Adamo ad diluvium, complectebatur annos. sex, & quinquaginta supra mille sexcentos. (1656.)*
2. *Ætas Patriarcharum post diluvium usque ad vocationem Abrahamæ numerabat duos & quinquaginta annos ultra quadringentos. (452.)*
3. *Ætas reliquorum Patriarcharum usque ad profectionem ex Ægypto continebat sex & triginta annos supra quadringentos. (436.)*
4. *Ætas Judicum à Moyse usque ad Reges fuit quadringentorum ac duodeviginti annorum. (418.)*
5. *Ætas Regum à Saule usque ad captivitatem Babylonicam, definiebatur annis quadringentis octoginta quatuor. (484.)*
6. *Ætas Ducum & Sacerdotum à captivitate Babylonica usque ad Christum natum, sexcentis ac septem annis abolvebatur. (607.)*

Universè fluxerunt anni quater millo,
quinquaginta tres. (4053.)

PARS I.

P A R S I.
DE
Patriarchis ante Diluvium.

In sequentibus duobus capitibus agetur
1. de creatione mundi, deque lapsu, & pœ-
na Adami. 2. De posteris Adæ ante dilu-
vium.

C A P U T I.
De Creatione mundi, & lapsu
Adami.

§. I.

Creatio mundi.

I. Quis mundum hunc condidit?

DEUS cœlum & terram, & quidquid utri-
usque ambitu continetur, è nihilo produ-
xit sex dierum intervallo, etsi puncto tem-
poris absolvere omnia potuisset. Ac primâ
quidem die lucem, alterâ firmamentum con-
didit; tertiâ aquas secrevit à terra, quam her-
bis

bis ac stirpibus convestitam, omne genus frugum iussit progignere. Die quarta sol & luna cum stellis, quintâ pisces & volucres, sextâ quadrupedia & reptilia omnis generis, ac tandem homo velut microcosmus, seu rerum omnium aspectabilium breve quoddam, ac mirabile compendium est productus.

II. Quomodo DEUS Adamum produxit?

Corpori è terra formato immortalem inspiravit animam, cui divinitatis suæ quasi sigillum, & imaginem ita impressit, ut tres unius animi facultates tres unius Dei hypostasies quodammodo exprimerent.

III. Quid Deus die septima à mundi productione porro egit?

A novis dein rebus condendis cessavit, diemque hunc *Sabbathi*, hoc est, *quietis*, sibi sacrum esse voluit, donec *Sabbathi* locò, diem *Dominicam*, quâ Christus suo ad vitam reditu mundum reparavit, celebrari iussit.

§. 2.

Lapsus, & pœna Adami.

I. Equisnam locus erat Paradisus?

Hortus erat longè amœnissimus, omnibusque deliciis affluens, Dei ipsius manu confectus, in quo duæ præcipuè arbores eminebant, altera vitæ, altera scientiæ boni & mali appellata. Huc Deus Adamum transtulit, & potestate omnibus horti fructibus vescendi, unicâ duntaxat arbore scientiæ exceptâ, de qua

qua nè quid decerperet, sub mortis pœna vetuit, fidei ejus ac obedientiæ periclitandæ causâ.

II. *Ubinam, quove modo Deus Evam condidit?*

In Paradiso Adæ dormienti costam exemit, atque ex ea Evam formavit, comparem & adjutricem Adamo futuram.

III. *Quæ verò his tantis beneficiis ambo respondere?*

Pessimè; Eva enim fraude mali genii, ex serpente loquentis, inducta veritum gustavit pomum, & virum, idem ut faceret, pellexit.

IV. *Qua demum ratione veterator ille pomi prohibiti esum Evæ persuadere potuit?*

Asseveraverat mendacissimus sycophanta, nequaquam ob degustatum fructum morte, uti Deus minitatus fuisset, eos mulctatum iri, quin potius plenam rerum omnium notitiam adepturos, Deoque ipsi fore simillimos.

V. *Quæ pœna hanc culpam excepit?*

1. Ambo innocentiae veste spoliati, mox suam & viderunt, & erubuerunt nuditatem, quam proin connexis ficuum foliis obtectum ibant. 2. DEUS auditis rejectisque putidis eorum excusationibus, suam utrique denunciavit pœnam, ac Evam quidem liberos suos, cum dolore parituram, virique sub imperio ac potestate futuram; Adamum verò, postquam vitæ alimenta è terra sterili ac

ipsi-

spinosa multo cum sudore ac labore collegisset, moriturum tandem, ac in eam, unde ortum traxisset, terram reverturum. 3. Ambo Paradiso æternum proscripti, posteritatem omnem in commune secum pertraxere exitium.

CAPUT II.

De posteris Adami usque ad diluvium.

§ I.

De Abele, & Caino.

I. Qui, qualesque hi ambo fuerunt?

Adami uterque, Cain major, Abel minor natus filius erat: hic pascendis gregibus, & agris colendis operam dabat: Abel integritate ac innocentia: Cain perversis omnino moribus. Abel quæque Deo in sacrificium obtulit: Cain teriora selegit: hinc Deo acceptissimum, ac Abelis sacrificium; Caini verò indignum, prorsus & ingratum. Id quod tantum in huius pectore concitavit invidia flammam, ut fratrem de medio tollere decreverit; quem proinde amica in speciem invitatione in agros prolectum, crudelissimè trucidavit.

II. Quid perpetrata hac cæde Caino evenit?

Ob immane hoc parricidium à Deo vehementer objurgatus, non tantum prænitentis animi signum non dedit; sed spe omni Divinæ clementiæ abjecta, vagus ac profligus, quo-

quoad vixit, oberrabat, donec tandem à Lamecho ad nepotem suum, in sylva pro fera habitus, jaculo eum transfixus.

§. 2.º

De filiis Dei, & filiis hominum.

I. Quam erant filii Dei?

Adamo in Abelis locum notus est Sethus Deo ob virtutis ac pietatis studium appellatus, cujus posterum erant patriarchæ illi, qui unâ cum filiis, partim ob sedum, serpentis suæ auctorem piencissimum, partim ob suammet virtutem filii Dei sunt appellati.

II. Quam ex his præ ceteris memorandi veniant?

1. Enos Sethi filius, qui primus Deum publicis, solemnibusque ceremoniis ac ritibus de venerari cœpit. 2. Enoch, qui ob eximium avitæ religionis studium & iustitiam cum Deo familiaritatem, vivus ex hominum cœtu divinitus est sublatus. 3. Mathusalem, qui vivendi limites, cæteris mortalibus à Deo præstitutos, longè supergressus, annos vixit noncentos sexaginta novem.

III. Quosnam sacer Historicus filios hominum appellat?

Impii Caini progeniem. Cainus hic primam urbem condidit, à filio Henoch Henochiam appellatam. Jubal musicam, ejusque frater Tubalcain ferrariam, soror vero Pœma lanificium invenit. Venatoriam pri-

mus exercuit Lamech, longè diversus à Lamecho altero, Nòemi parente

IV. Qui filiis Dei convenire potuit cum filiis hominum?

Sethi nepotes cum feminis, à vitiosa Caini stirpe oriundis, inaudivata inière conubia, è quibus procreati gigantes, scedissimà illa scelerum monstra, quorum improbitas usque eò invaluit, ut orbis universus tunc mera esset vitionum sentina, non nisi ulticibus diluvii aquis eluenda. Unus Nòemus tot inter malos bonus, & in obsequio Dei constans perstitit.

§. 3. *De Diluvio*

Diluvium.

I. Quenam diluvium antecessere?

Nòe, vir iustus ac pius, quingentos tunc annos natus, arcam, seu navim prægrandem, trecentos cubitos longam, latam quinquagenos, ac tricenos altam, à Deo jubetur construere, in qua, se ipse cum suis, ingruente cataclysmo, tuò possit recipere. Centum ipsos annos in ea fabricanda Patriarcha posuit, idcirco ab omnibus passim ludibrio habitus, tanquam delirus senex.

II. Quid aspectu dæmonum arcâ contigit?

Nòe, co-transportato undique necessario com-
meatu & pabulo, ex omni genere animalium, aqualibus exceptis, immendorum quidem bina, mundorum verò septena in arcam, Dei
jussu

jussu & Angelorum subdho, introduxit, in quam ubi & ipse dein cum conjuge sua, & tribus filiis Noë, Cham, & Japheth horumque uxoribus pedem intulit, DEUS ostium foris occlusit.

III. Quid ipso diluvii tempore factum?

Quadragesima dies noctesque continui non tam inebres, quam rivi aquarum rapas totæ cataractis, percipiunt, marisque intus omnia, & quidquid aquarum in terræ visceribus latebat, tanto se impetu effundere, ut non orbem tantum universum inundarent, sed & altissimos montium vertices quindécim cubitis supergressa, quidquid hominum pecorumque terram hanc incoluerat, submergerent, solis lis, quos arcet DEUS incluserat, salvis relictis. Annô ab orbe condito textô & quinquagesimô supra millesimum sexcentissimum. (1656.)

IV. Quam tandem Tragedia hæc catastrophen habuit?

Centum & quinquaginta diebus elapsis, quibus totus terrarum orbis immensi instar oceani undique reitagnaverat, Deus immisso vento calido ac vehementi, aquas sensim à se imminuit, dispulitque, ut arca post mensē à cœpto diluvio sepium, in Armeniæ montibus conquieverit. Indè quarto post mense Noëmis primò corvum, qui tamen carne, credo morticina, illectus, reversus non est; deinde columbam post dies septem exploratum miserat, quæ, cum non haberet, ubi pe-

dem figeret, arcam mox repetiit, septimaque abhinc die denuò dimissa, virentem oleæ ramum retulit, pacis & cessantis exundationis argumentum. Perstitit nihilominus in arca septem alios dies Noë. Cuiusque columba, quam tertio ablegarat, non rediisset, tandem ex arca, ubi per annum delituit, cum omnibus suis egressis, sacrificium eucharisticum obtulit, Deo tantopere acceptum, ut promisso sanciverit, se nunquam deinceps mundum simili eluvione castigaturum, ejusque rei perenne signum fore arcum cœlestem. Anno millesimò sexcentisimò quinquagesimò septimò.

Observationes ad primam Histo- riæ Biblicæ partem.

*I. Cur DEUS ab Adamo, mundoque deinceps uni-
verso tam severas expetiit penas?*

Ut omnes Adæ posterii commonescerent, quàm grande, nec una piandum morte, et nefas, Deo ipsi esse refractarium, ejusque voluntati atque imperio sese opponere.

*II. Nulla sic clementia Divina locus fuit in
plectendo Adamo?*

Imò longè maximus; nam vel ante denunti-
atum supplicium, Christum humani generis
vindicem ac liberatorem venturum promi-
sit, qui malo huic remedium præsentissimum
allaturus esset.

III. Quod-

III. *Quodnam, & apud quos erat regimen
politicum ante diluvium?*

Patriarchæ suam quisque familiam rege-
bant: Caini verò posteri, cùm primi urbes
frequenter coeperint, rempublicam ordi-
nasse, communibusque temperasse legibus
videntur.

P A R S II.

D E

Patriarchis post diluvium

In sequentibus 2 capitibus recensentur 1.
Tres filii Nòè. 2. *Ædificatio turris Babylonice.*

C A P U T I.

Tres filii Nòè.

I. *Quid de tribus hisce post diluvium memo-
ratu dignum occurrit?*

Chamus parenti Nòèmo, somno vinoque,
cujus vim ignoraverat, ac indecenter denu-
datis, procaciter illudit, erubescens ac
desertantibus fratris proterviam Semo & Ja-
pheto, quibus proinde Nòè, re intellecta,
bene precatus, Chami verò stirpem execra-
tus est.

II. *Quibus tunc terminis desinebatur ho-
minum ætas?*

Post diluvium ne ullus quidem vitam ultra

B. 3

ann um

annum quingentesimum prodexit; cùm tamen prius annos amplius nongentos plerisque vixisse constet. Imò Abrahami ætate, annis à diluvio circiter quingentis, vix ullus annum ducentesium complevit. Virà porro ac viribus hominum horrenda illa elavione hand parùm imminutis, Deus ad imbecillitatis subsidium vinum & carnes indulgit, cùm ante hac non nisi olivibus ac leguminibus veluti plerique omnes contuissent.

III. Num tres filii Nòè uno semper, eodemque in loco ac regione habitaverunt?

Handquaquam; nam cùm hominum numerus ducentos intra annos à diluvio nimium quantum multiplicaretur, alias sibi sedes quærere cogebantur. Japheto Europa cum Asia minore; Semo Asia, quæ Orientem spectat: Chamo Afeca cum Palæstina, & Phœnicia obtigit. Prius tamen, quàm omnis multitudo in diversas mundi partes commigraret, velano prorsus fastu turrim ædificare decreverunt, cujus apex cælum usque pertingeret.

CAPUT II. Turris Babylonica.

I. Quam successam structura hæc habuit?

Initio ut prosperum, donec Deus insanam ædificantium arrogantiam castigaturus, sermonis commercium inopinatò prodigiò sustulit, linguâ, quâ tunc omnes eadem utebantur, in plures divisâ. Undè cùm alter
alte-

alterius verba haud posset percipere, coepto erat desilendum

II. Quis exinde consilii capere?

Deducti in orbem universum coloniis, varias mundi regiones frequentare coeperunt; hinc tanta nationum, linguarum, morumque diversitas.

III. A quo populus electus originem duxit?

Ab Arphaxedo Semi filio, & avo Heberi, in cujus familia lingua mansit Hebraea, à quo & Hebraei nomen ac genus traxere.

IV. Quis urbem Babylonem condidit?

Nemrodus, Chami nepos, qui homines quà vi, quà dolo libertate spoliare, primusque regios usurpare titulos coepit annò millesimò octingentesimò septuagesimò nonò. (1879.)

Observationes ad II. Historiæ Biblicæ partem.

I. Quae altera hac mundi etate rerum facies erat?

Admodum tristis; nam paucis, qui virtutem colebant, exceptis, plerique in deterius mutabantur, praecipue cum idolorum cultus introduci coeptus.

*II. Quae linguae post repentinam illam idioma-
tum permissionem etiamnum putantur
esse reliquae.*

Sequentes: Hebraica, Graeca, Latina; Teutonica, Slavonica, & Tartarica, quae

P A R S III.

DE

Patriarchis reliquis usque ad Iudices Israëlitarum.

In 4. sequentibus capitulis mentio fit. 1. De
Patriarcha Abrahamo. 2. De Isaac, & Jacob.
3. De Iosepho Agyptio. 4. De servitute
Ægyptiaca.

C A P U T I.

De Patriarcha Abraham.

Prior paragraphus Abrahami res ante, po-
sterior post natum Isaacum gestas comple-
ctitur.

§. I. *Abrahami res ante natum Isaacum.*

Abrahami res gestæ ante natum Isaacum.

I. *Qui se habuit Abrahæ à patria sua in alie-
nar terras migratio?*

Cùm DEUS Abrahamum Patrem non mo-
dò credentium omnium, sed Christi quoque
ipsum progenitorem destinasset, eundem pro-
pè septuagenarium è Chaldaea, patria sua,
idolorum cultui dedita, & natali oppido Ur
Haranem primùm, Mesopotamiæ urbem,
tam deinde post quinquennem ibidem com-
morationem, in regionem Chanaanitidem,
ipsi,

ipsi, totique ejus posteritati promissam, demigrare jussit, annò ab orbe condito bis millesimò centesimò, decimò quartò. (2114.) Paruit utrobique sinè mora & tergiversatione Abrahamus, ad omnem Dei nutum semper promptissimus.

II. Cur Abrahamus à Lotio sejungi voluit?

Ad id temporis Loth communibus cum Abrahamo patris suo tectis & pascuis utebatur. At cum vir laetus novas identidem rixas suos inter ac Lotii pastores existere animadvertisset, pacis studio seorsim deinceps habitare statuit. Lothus facti sibi ab Abrahamo optione, quemcunque voluisset, terræ tractum occupandi, regionem longè amenissimam, Sodomæ circumjacentem, sinè ulteriore disquisitione elegit, ignarus, quanta indè sibi pericula, malaque imminerent. Annò M. bis millesimò centesimò decimò sextò. (2116.)

III. Quo pacto Abrahamus Lotum, ab hoste captum, in libertatem asservit?

Rex Sodomæ à 4. Regibus bellò laceffitus, uadè cum abis 4. Regibus, quos in suum adiuvaret, vincitur, captæque urbe Sodomâ, Lothus quoque cum suis in servitutem abstrahitur. Quò compertò, Abrahamus cum trecentis ac duodeviginti è sua familia, exercitum victorem strenuè intecutus, fundit, fugatque; atque ità non Lotum modò in libertatem restituit, sed omnem Sodomis ablatam prædam recuperat. Anno M. 2118.

IV. Quid de Abrahamo & 3. Angelis sacra
Litera referunt?

Cum Abrahamus sub meridiem fervente
solis restu ad ostium tabernaculi consideret,
tres Juvenes (Angeli erant peregrinorum
habitu) adventare conspicit; moxque ob-
viam progressus, perofficiosè salutatur, & pran-
dium sub opacæ arboris umbra apparari ju-
bet. Remotis mensis, peregrinorum unus
Abrahamo significat, Saram uxorem, uti-
tate jam provecclam, filium enixurum. Ob
rei huius novitatem atque insolentiam clan-
culum subrisit Sara, reprehensam idcirco ab
Angelo, quasi Dei potentia diffidisset. In
discessu unus è cœlestibus geniis Abrahamo
aperit, urbem Sodomam ob nefanda flagitia
propediem eversum iri. Ille & nepotis, &
civium vicem mileratur, iteratis instat pre-
cibus, urbi ut parcat, si deni saltem infantes
in ea numerarentur; verum nè tot quidem
reperit, ultrà intercedere ausus non est. 2139.

V. Quas pœnas urbs Sodomia dedit?

Non hæc tantum, sed & aliæ tres urbes
(nam quintæ Segor nomine, Lotho depre-
cante, pepercit flamma) ruente de cœlo im-
bre igneo ac sulphureo, in cineres sunt reda-
ctæ. Ex horribili hoc incendio solus Loth,
ejusque uxor ac filia duæ ab Angelis propè
per vim sunt ereptæ, addito severo man-
dato; retro nè respicerent, quod quia Lothi
uxor, curiositate victa, pensi non habuit, in
statuam salis est conversa. 2139.

§. 2.

Res Abrahami geſeꝛ poſt natum Iſaacum.

I. *Quid de Iſidore memorandum venit?*

Hunc Abrahamus ex Agare ancilla ſuſceperat; verum cū in intolerandis toris eſſet, ipſumque adeo Iſaacum maſtillatus eſſet, urgente Sara, nec cœlo iꝑſi ſolante, una cum Agare matre ſua paternis a diis expulſus eſt. Eſcipientes ſitis propè conſecillet, tū Angelus, monſtrata fontis ſcapungine, iuſſit Agarem filii curam gerere, utpote qui per amplæ familiæ parens olim futurus eſet.

2144.

II. *Quale ſacrificium DEUS Abrahamo imperavit?*

Ut filium ſuum longè chariſſimum immolaret in monte Moria, quod vir ſanctus ſine cunctatione proſectus, tridui itinere appulit. Hic primū Iſaacus, qui ſuis ipſe humeris ligna portabat, intelligit, paterna ſibi manu moriendum. Nec abnuit, ad omnem Dei, patrisque natum expeditiſſimus filius. Jamque aræ impositum ferro appetebat parens; cū cœleſti voce manum cohibere, & filii loco arietem, quem, Deo haud dubiè providente, vepribus implicitum, videt, cedere juberetur, ſimulque certior fit, tam promptum Deo obſequendi ſtudium eximiis cœli favoribus, Chriſtiſque ipſius è ſtirpe ſua ortu remuneratum iri. 2103.

III. *Ubi*

III. Ubi & quando Sara mortem appetiit?

Anno ætatis centesimò vigesimò septimò Hebreæ diem suum magno filii & mariti luctu obit, sepultaque est in spelunca duplici, quam Abrahamus ab Ephrone Hetheo numeratâ pecuniâ emit. 2175.

CAPUT II.

De duobus Patriarchis Isaac, & Jacob.

Prior Paragraphus de Isaac, posterior de Jacobo ager.

§. 1.

Isaac.

I. Quando, & quamnam Isaacus uxorem duxit?

Triennio à Saræ matris obitu, cùm Isaac annum ageret quadragesimum, Abrahamus parens Eliezerem, qui rem omnem domesticam summa fide atque integritate administrabat, in Mesopotamiam, patriam suam ablegat, sponfam ut inde adducat filio. Is longum ingressus iter tandem haud procul ab urbe Haran ad puteum quendam constitit, ubi cœlesij, ut erat vir pius, implorato auxilio, eam Isaac sponfam divinitus destinaram esse intelligit, quæ sibi, suisque camelis potum ultro præbitura esset. Præbuit Rebecca Bathuelis, Abrahami ex fratre nepotis, filia, cui proinde pretiosa, quæ secum ferebat, donaria contestim obtulit. Domò, mensæque exceptus, renuit prius cibum capere, quam demandatæ sibi legationis munere plenè per-

fun-

functus esset. Re ex omnium voto confectâ, Eliezer Rebeccam, formâ non minis quam virtute conspicuam, in Palæstinam deduxit, annô ante obitum Abrahami trigésimô quintô, post orbem conditum, bis millesimô, centesimô, septuagesimô nonô. (2179)

II. Quos Isaac filios genuit?

Vigesimô demum annô ab inito matrimonio Rebecca Esauum, & Jacobum enixa est, gemellos quidem, quippe eodem partu editos, sed habitu corporis animique longè dissimillimos; nam Esau major natu præter morem aliorum infantium corpore erat hirsutus; Jacob glabro; ille agresti ferocique ingenio; hic placido, & tractabili indole.

III. Quò patre Esauus primogenitus, jus suum fratri cesserit?

Cùm fortè à venatione rediit ingenti fame cruciaretur Esau, lenticulæ, quâ tum scater vescebatur, tantò tenebatur desiderio, ut non dubitârit natalem prærogativam Jacobo pulticulâ vendere. Cujus dein cessionis, etiam jurejurando firmatæ, eum postea serò nimis poenituit. (2218.)

IV. Uter alteri benedictionem paternam præripuit?

Jacobus natu minor, idque non tam astutius Rebeckæ matris suæ, quam arcano Dei consilio. Statuerat Isaacus decrepita jam ætate senex Esauo, tanquam primogenito, & familiæ Principi, bene precari; prius tamen hunc venatum ire, atque ex ferina præda præ-

cum

tum palato suo eculum apparare jubet. Quòd cogni ò Rebecca quoque Jacobo in mandatis dat, ad gregem illico proneret, duosque indò hedulos pinguisimos afferat. Hos illa ferine in morem exquisitè coxit, conditque, atque è pelliculis collare & manicas fingens, Jacobo tam scitè aptavit, ut Isaac, cui præ senio caligaverant oculi, ex hirsutis manibus & collo Esauum coram adesse conjectans, licet de voce addubitaret, Jacobo faustas inter precationes primogeniti jura & privilegia impetierit.

V. Quò animò hanc stropham Esauus tulit?

Iniquissimò; hinc præ ira & indignatione fremere, lamentari, ejulare, tantòque in fratrem odiò ferri cœpit, ut cum de medio tollere decreverit.

§. 2.

Jacob.

*I. Quam viam Jacobus matre impotenti fratris
ira se subducendi;*

Ex matris consilio, & cum bona patris venia in Mesopotamiam ad Labanum avunculum suum confugit.

II. Quid in hoc ei itinere accidit?

Cum nocte præventus hùs die pernoctare cogeretur, dormienti objecta est scala mystica à terra ad cœlum usque perungens, per quam cœlestes genii forum deorum commebant: quin DEUS ipse supremo in gradu consilens, quæ olim Abrahamo promiserat,

con-

confirmare denuo, ac rata habere voluit.
2276.

III. Quomodo Jacobus ab avunculo est exceptus?

Ad urbem Haram appropinquanti Rachel occurrit, patris sui greges pascens, quæ ut primum in consobriini sui notitiam venit, patrem de re tota certiore fecit. Hic nepotem suam inter amplexus & oscula domum suam lætus deducit. Mense ferme exacto Jacob, ut Rachelis nuptiis potiretur, septennem operam in pascendis gregibus Labano locavit; qui tamen promissis haud stetit, sed emento septem annorum spatio, Liam filiam natu majorem substituit, minorem ea demum lege nuptui daturus, si septem alios annos in famulatu futurum se reciperet. Nec conditionem hanc, utitur arduam, respuit Jacob, amore, quo in Rachelem ferebatur, amarissima quæque edulcante.

IV. Quando, quove cum comitatu domum remigravit Jacob?

Postquam pro Rachele & Lia quatuordecim, sexque insuper annos pro gregibus redimendis strenuam Labano locarat operam, in patriam tandem reverti statuit: cumque de discedendi potestate à locero impetranda desperaret, consulto prius numine, reque cum uxoribus communicata, clam iter ingreditur, locero ad tendendas oves aliorum tunc profecto; qui tamen cognita generi fugâ, nimium quantum excandescens, cum valida suorum manu fugientem celerrimè est in-

secu-

fecutus, pessimè nand dubiè excepturus, n'et DEUS vetuisset gravius quidquam in illum consulere. Igitur ultra verba processum non est, quibus Labanus genero suo & furivam fugam, & sacrilegam idolorum rapinam vehementer exprobravit. Atque ille quidem de fuga facilè se purgavit; turri ve-ò, à Rachele commissi, penitus ignotus, mortis reum pronuntiavit, quocunque demum idola surripuisset. Cum igitur Labanus universam generi suppellectilem frustra excoisisset, Rachele idola subter stercora abscondit, post longam tandem altercationem factus utinamque sancitur. Redit exinde ad suos Labanus, Jacobus iter cœptum prosequitur.

V. Quomodo fratrem reducem excepit Esau?

Statuerat homo efferus vitam eioem eripere, tamen hic, missis etiam legatis ac muneribus, adventum suum humanissime ac amicissimeque nuntiari iusserit. Quadringentos Esau armaverat viros, quò nuntiis coëssernatus Jacob, suppetias à cœlo supplex petit, atque ut iram fratris placaret, nova destinavit munera, agmenque in tres turras divisit. Indè precibus de nocte incensum, cœlestis genus virili specie ad luctum provocat. Nec certamen detrectat Jacob, ad diluculum usque, læso licè, ac enervato temore strenuè colluctans cum personato paestrita, quem non antè dimisit, quàm sibi bene precatus fuerat. Exinde Jacobus appellatione
lan-

sanè gloriosa, *Israël*, seu *prævalens Deo*, cognominari cœpit, simulque divinitus est edoctus, nulli deinceps mortalium succubiturum, postquam superis ipsis invictas probasset vires. Nec multò post *Esau*, armatis stipatus, in conspectum venit; qui tamen singulari fratris modestiâ & comitate ità fuit delinitus, ut immemor omnis vindictæ, *Jacobum* amiceissimè sit complexus. 2296.

VI. Quot filios Jacob in Mesopotamia suscepit.

Undecim, cum filia unica, cui *Dinæ* nomen. Filiorum hæc sunt nomina: *Ruben*, *Simeon*, *Levi*, *Judas*, *Issachar*, *Zabulon*, *Dan*, *Nephthali*, *Gad*, *Aser*, *Joseph*, quem ultimum *Rachel* peperit, & aliquot post annis *Benjaminum*, ex cujus partu decessit haud procul ab urbe *Bethlehem*.

C A P U T III.

Josephus Patriarcha.

Hic nota primò variam *Josephi* fortunam, antè servitutem *Ægyptiacam*. 2. Eiusdem servitutem, & captivitatem in *Ægypto*. 3. Honores eidem postea delatos.

§. I.

Varia Josephi fortuna ante servitutem Ægyptiacam.

I. *Cur Josephus in tantam fratrum offensionem incurrat?*

Tribus de causis. 1. Quòd præ cæteris tenorius

nerius amaretur à parente, qui togam ei polymitam conficiendam curavit. 2. Quod fratres suos nefarii cujusdam criminis apud patrem accusârit. 3. Quod ob narrata quædam somnia dominatum affectare videretur.

II. Quid igitur somniabat?

Putabat, se unâ cum fratribus suis in agro manipulos colligare, ac suum quidem manipulum stetisse erectum, reliquis circumcirca, adorantium ritu, aristas incurvantibus. Alias à sole ipso, ac luna, & stellis undecim adorari se in somno sibi videbatur. Quæ cum fide ac mente optima narraret, invidios fratrum animos tantopere exacerbavit, ut in ejus necem conspirârint.

III. Num conceptum animò facinus perpetrare sunt ausi?

Id quidem fixum illis ac statutum erat; sed cruentò eorundem consiliò intercessit Ruben, natu maximus, qui fratribus auctor fuit, ut Josephum, tum fortè parentis jussu ad ipsos invisentem, in proximam cisternam detruderent. Quod eò fecit consiliò, ut Josephum clam inde ereptum ad Patrem possit reducere.

IV. Quàm diu Josephus hac in cisterna delivuit?

Exiguo admodum tempore; nam cum paulò post negotiatores quidam. Ità aditæ illac in Ægyptum tenderent, Juda auctore è fovea extractus, atque usdem venundatus est
vigin-

usque ad Judices Israelitarum. 35

viginti siclis, annò mundi his millesimò trecentésimò sextò (2306.) cùm annum ageret decimum septimum.

Qui verò facinus tam atrox parentem celare potuerunt?

Novo scelere commenti sunt, Josephum, cruentæ belluæ in prædā cecidisse. Missus proinde inauspicati nuntii bajulus, qui fratris tunicam hædino tinctam sanguine exhiberet, ex cujus aspectu miserandus senex luctu propè contabuit.

§. II.

Josephi servitus, & captivitas in Ægypto.

I. Quorsum ab Ismâelitis illis mercatoribus abductus est Joseph?

In Ægyptum, ubi venditus est Putipharī uni è præcipuis Regni Proceribus, quem Josephus mira in rebus agendi dexteritate, fide, ac prudentiâ brevi ita sibi devinxit, ut, homo licet exterius, ac servituti addictus, rem omnem domesticam administrare juberetur.

II. Nam diuturna hæc erat ejus prosperitas?

Fuisset, nisi Heræ calumniis appetitus. Heri quoque sui gratiâ repente excidisset. Nam cùm Putipharis uxori, ad scelus iterum, iterumque pellicienti, fortissimè semper resistisset, ac demum palliò quoque, quod prociæ fœmina prehenderat, in impuris manibus elictò, aufugisset, illa, amore in furorem converso, non dubitavit juvenem castissimum at-

tentati flagitii reum apere apud maritum, qui vehementi ira atque emulatione incensus, illico infantem in carcerem & vincula abripi iussit.

III. Quid hoc in carcere accidit?

Fortè in eundem carcerem Pharaonis iussu compacti sunt duo ministri regii, quorum alter pocillatoribus, alter pistoribus præerat. Illi in somnis objecta erat species vitis, cum triplici palmitè, gemmanis primum, tum florecentis, ac uvas tandem maturas protrudentis, è quibus liquorem in calicem exprimere, Regique porrigere sibi videbatur. Hic verò per quietem una vidit canistra, capiti suo imposita, è quorum supremo volucres cibos varios, arte pistoria confici solitos, surripiebant. Indè Josephus conjecit, hanc elapso triduo ad suspendium, illum ad pristinum suum munus evocatum iri; quem proinde rogavit, miseri ac innocentis patrocini-um apud Regem suscipere nè gravaretur. Dicta probavit eventus, nisi quòd pocillatore datæ fidei oblito, Josepho duos & annos annos hærendum in carcere fuerit.

IV. Qua tandem occasione Josephus è carcere est exemptus?

Vidit Pharaon per somnium septem vacca præpingues è Nilo emergere, quas septem leptem strigolæ & macilentæ, indidem e fonte, devoraverant. Ad hæc septem spicæ penæ, optimæque uno è culmo pullulare videbantur, quas

quis totidem graciles & afflatæ uredine, absumpsere. Cum de Iosuanis hîsce nemo unus aptam facere conjecturam posset, is, qui Pharaoni à poculis erat, sui jam tandem memor interpretis, Regem monet, esse in carcere juvenem, divinandi apprimè peritum, quem is protinus in aulam acciri iussit.

V. Quando hæc samnia interpretatus

est Joseph?

Aiebat septem vaccis obesis, uti & spicis plenis septem, totidem annos fertiles portendi, quibus septem alii steriles à macilentis bobus, ac spicis præsignati, successuri essent. Opus proinde fore, ut omne frumentum, annis fertilibus redundans, congeratur in horrea, ingruente annonæ inopia promendum.

§. 3.

Iosephus ad amplissimos honorum gradus evectus.

I. Quò præmiâ Pharaos Iosephum remuneratus est.

Non rei solum frumentariæ, sed toti eum Aegypto vicaria cum potestate præfecit. Igitur regiis decoratum insignibus currum suum contendere & triumphali cum pompa circumduci iussit, præcone proclamante, flexo ut omnes poplite Aegypti Proregem, imò & conservatorem mundi venerarentur.

II. Quò scum hoc munus Iosephus obiit?

Summa integritate ac sapientiâ, maximo-

que regii ærarii emolumentò. Nam cùm elapsò fertilitatis septenniò, non Ægyptus modò, sed vicinæ quoquè Provinciæ annonæ difficultate laborare cœpissent, omnes ad frumenta emenda certatim in Ægyptum contenderunt, quò & Jacob denos misit filios. Qui ubi supplices fiterè se Principi, ab hoc mox agniti sunt, quin tamen fratrem illi suum agnoscerent.

III. Quo verò vultu eos excepit Joseph?

Peregrinum ac ignotum se simulans, vultu ad severitatem composito, exploratores compellabat, in custodiam idcirco tradendos. Illis contrà asseverantibus unius se parentis filios è Chauanitide regione adventare, fratre natu minimo domi relicto, hunc ipsum ad rei veritatem comprobandam coràm sibi sisti voluit. Ad postulatum hæc prorsus inexpectatum stabant omnes attoniti, veterisque delicti redeunte memoria, crudelitatem, in fratrem olim exercitam, tantæ modò calamitatis causam esse mutuis lamentis conquerebatur. Ea commemoratio Josepho lacrymas vel invito excussit, quas ut liberius funderet, paulisper recessit, moxque reversus, Simeone in vinculis retento, reliquos domum remisit cum tritico & pecunia, quam frumentariis in saccis clàm reponi iussit, additò severò mandatò, Benjaminum ad se ut quàmprimum adducerent.

IV. Num Benjaminum à se dimisit Pater?

Diu tergiversanti fames tandem atq; iteratæ filio-

aliorum preces assensum extorsere, Juda pro Benjaminì reductione vadam se ultro offerente.

V. Nunquid ex sententia successit altera

hic profectio

R. Quia in Principis palatium deductis laurum apparatur convivium; cumque dein Prorex ipse comparuisset, prono in terram vultu cum devenerabatur, quos ille perbenignè accipiens, multa de parente sciscitabatur. Sed nihil æquè Josephi animum commovit, ac Benjaminì fratris sui uterini aspectus; unde prorumpentibus denuò lachrymis vultum avertere, & in secretius sese abdere cubiculum cogebatur. Paulò post mentis accumbitur, ac reliquum diei tempus hilarè, jucundèque traducitur. Cum abitur die postero pararent, saccos frumentò impleri, pecuniamque ut nuper reponi jussit, scyphò argenteò in Benjaminì saccum insertò.

VI. Quæ illis molestia ob ipsum hunc scyphum exhauriendæ erant?

Iter jam ingressos ceconomus Proregis jussu præproperè insequitur, poculum, veluti furto ablatum, repetiturus. Nemo tanti sibi facinoris conscius erat. Verùm dum sarcinæ excutiantur, ecce tibi! in Benjaminì sacco repertus est scyphus incredibili omnium lætu & consternatione. Igitur Benjaminus in urbem captivus abstrahitur, quem cæteri quoque omnes sunt secuti, delicti fraterni veniam deprecaturi. Præ reliquis Judas voce lamentabili Proregi exponit, quò pacto Beni-

aminum certò reduturum ipòpondisset parenti, haud debiè morituro prae morte, si nunc Benjaminò, uti jam olim Josephò, orbandus esset. Hic verò cohibere se ultra non potuit Joseph. Igitur Aegyptiis abscedere iussis, in has voces, largo persans fletu, erumpit: Ego sum Joseph frater vester, quem Aegyptiis vendidistis. Nihil à me metuendum vobis. Singulos dein, suavissimè complexus, ubi rei novitate perterritos videt, prorsusque attonitos, indè eos potissimùm consolatur, quòd hæc omnia evenissent sapientissimò DEI consiliò, in Aegyptum se pramittentis, ut eorum, multorumque saluti consulere. Irent igitur sinè mora, & cuncta nuntiarent parenti, huncque cum suis omnibus in Aegyptum deducerent.

VII. Quis accepto hoc nuntio animus fuit Jacobi?

Profundo velut è somno excitatus senex adduci vix poterit, ut crederet; at ubi currus, jumenta, cæteraque itineris subsidia coram inspexit, totus cœpit reviviscere, moxque cum suis ad longum & laboriosum iter lætus & alacer se accinxit, ut Josephi, quem pridem extinctum putabat, aspectu desideratissimo frui liceret. Annò mundi bis millesimò trecentesi-nò vigesimò nonò (2329)

VIII. Quæ Jacobi in Aegypto fuit fortuna?

Non solum à Josepho mutuos inter amplexus, & manantes prae gudio lachrymas, sed à Rege ipso honorificentissimè est exceptus, qui

qui Regionem Gessenam, frugum feracissimam, pecorique pascendo optissimam, habitandam concessit, ubi Jacobus annos decem & septem commoratus, annò ætatis quadragesimò septimò supra centennium è vita migravit, fausta precatione filiis prius omnibus impertita. Præcipuè verò Josephum est obtestatus, suum ut cadaver in Regione Chananide avito monumento inferendum curaret: id quod præstitum maximo cum apparatu & magnificentia, annò mundi bis millesimò trecentiesimò quadragesimò quintò (2345.) Josephus porro supremos inter aulæ honores vitam ad plures perduxit annos, donec annò administrationis Ægyptiacæ octogesimò, vitæ centesimò decimò diem suum obiit, fratribus ossa & cineres, uti vivens petierat, post annos amplius trecentos, patrio tumulo inventibus. Erant Josepho duo filii, Ephraim, & Manasses, quos Jacobus avus, perinde ac reliquos suos filios promissæ illius terræ hæredes instituit.

CAPUT IV.

Servitus Ægyptiaca.

Hic recensenda primo Hebræorum vexatio regnante Pharaone alio. 2. Moylis ad eundem legatio.

§. I.

Hebræorum afflictio.

I. Quâ fortunâ à morte Josephi usi sunt

Hebræi?

C 5

Oppi

Oppido adversâ; nam mortuo Rege illo, gentis Hebrææ perstudioso, Pharaos alius Ægypto imperavit, Israëlitis longè infensissimus, quos suprà quàm dici potest, coepit affligere, veritus, nè gente hac cetera propè immensum excrecente, sibi tandem suisque securis esse non liceret: unde stirpem hanc sibi longè invisissimam radicitus parabat excindere annò M. bis millesimò, quadringentesimò quinquagesimò primò. (2451.)

II. *Quibus id artibus perficere tentavit?*

Principiò Hebræos duris coepit laboribus exercere; verùm cum inde vegetiores multò fecundioresque fieri animadvertisset, mares omnes, simul ac editi in lucem essent, ab obstetricibus Ægyptiis necari iussit. His verò tam crudeli imperio minimè obtemperantibus, novò sanxit edictò, ut infantes masculi omnes, recens nati, aquis suffocarentur.

III. *Qui igitur Moyses parvulus evasit?*

Mater, cui Jochabed nomen, tribus hunc mensibus domi suæ clàm educaverat; verita dein, nè res patefieret, fiscellæ scirpeæ, bitumine oblitæ, impositum, Nilo committit.

IV. *Num aquis haustus est infans?*

Divinò factum consiliò, ut eo ipso tempore Pharaonis filia ad Nili ripam deambulans, fiscellam, carici adhærentem, ad se deferri jussit; quâ apertâ, cum bellissima specie pusionem vagientem invenisset, conductâ nutrice, eadem illâ, quæ pepererat, sollicitè educandum, indeque in aulam translatum

Ægy-

Ægyptiis excolendum literis curavit. Annō M. bis millesimō, quadringentelimo sexagesimo quartō. (2464.)

§. 2.

Moyſis ad Regem Pharaonem legatio.

I. *Quam diu Moyſes in aula regia est
commoratus?*

Ad annum usque ætatis suæ, quadragesimum, mundi bis millesimum, quingentesimum tertium (2503) quo ex Ægypto in regionem Madianidem profugus, Jethroni socii suo in pascendis ovibus quadragenariam locavit operam.

II. *Quomodo inde evocatus fuit ad populum
Isræliticum ab Ægyptiorum servitute vindicandum?*

Ad Horebi montis radices gregem fortè pascenti, DEUS in rubo flagrantè quidem, nec tamen deflagrantè, spectandum se occultit, jussitque Pharaonem adire, & suo ei nomine populi Hebræi millionem imperare. Ad quod munus ritè obeundum DEUS virtutem ei potestatemque extraordinariam, ac fratrem insuper Aaronem comitem & adiutorem addidit. Annō M. bis millesimō, quingentesimō, quadragesimō tertio. (2543.)

III. *Quem ex hac sua legatione fructum tulit?*

Nullum penitus; quin potius versa & mutata in pejorem partem sunt omnia. Nam Pharao vehementiore indè irâ accensus in ælitas novis obrui laboribus, ac verberibus mulctari jussit.

IV. *Qui*

IV. Quibus porro machinis obstinatum Regis
animum expugnare sunt adorti?

Decem intentârunt plagas, alias aliis gra-
viores, quibus tamen obfirmatum tyranni pe-
ctus magis semper magisque obduruit, per-
calluitque.

V. Quenam fuerant hæ plagæ?

Principiô Nilus, & aquæ Egypti omnes,
in sanguinem mutaræ, putruere, pisci-
bus pariter extinctis. 2. Incredibilis rana-
rum copia in mentas, lances, pateras, lectos
&c. involans longè omnia lateque foedabat.
His succedebant 3. immensa cyniphum, seu
culicum pungentium examina. 4. Mulcarum
multô molestissimarum numerus sine numero.
5. Contagiosa pecorum lues. 6. Venenatæ
pustulæ, & turgentia hominum ulcera. 7.
Grando horribilis, frugem, & vastitatem
inauditam afferens. 8. Locustarum multi-
tudo innumerabilis, absumens penitus, quid-
quid grando reliquum fecerat. 9. Tenebræ
triduanæ tam spissæ, ut manibus quasi contra-
ctari possent. Hæ tamen plagæ omnes fer-
reum Pharaonis animum adeò non emolli-
runt, ut indurârent magis.

VI. Quodnam Moyses mandatum ante pla-
gam decimam accepit à DEO?

Ut Israëlitarum per suas quisque familias agni-
cæsi sanguine postem utrumque cum super-
liminari conspergerent, sicque ædes suas ab
Egyptiorum domibus distinctas plaga immi-
nente eximerent.

VII. Quæ

usque ad Iudices Israëlitarum. 45
VII. *Quanam decima, eaque postrema
fuit plaga?*

Sub mediam noctem Angeli, facti à Re-
gii filii cæde exordiò, primo enitos omnes
tum hominum, tum jumentorum contraci-
dârunt.

VIII. *Nam victas tandem manus dedit
Pharao?*

Moysem & Aaronem vehementer ipse ur-
gebat, imò & rogabat, nullâ ut interpositâ
morâ cum suis omnibus abitum maturarent,
nè fortè graviora sibi subeunda forent suppli-
cia. Igitur Israëlitiæ ad sexcenta virorum mil-
lia, non annumerata imbelli mulierum ac par-
vulorum, vulgique promiscui turba, ex Ægy-
pto, ubi annis ducentis & quindecim diver-
sati sunt, demigrârunt, pretiosis ditati spolis,
vasis videlicet aureis & argenteis, variaque
suppellectili, quam ad solemne Sacrificium
DEO offerendum mutuati sunt ab Ægyptiis.
Anno M. bis millesimo quingentesimo qua-
dragesimo quarto. (2544)

IX. *Nibiine turbarum concitavit Pharao post
Hebræorum discessum?*

Cum tertio post die, quam abierant, com-
perisset, Israëlitas nil minus, quam reditum
meditari, suæ illum indulgentiæ poenitere coe-
pit. Quocirca ingenti cum exercitu fugien-
tes persecutus, pauloque post affecutus, vi-
ctoriam spe devoraverat, cum Hebræi hunc
mari Erythræo, indè hostibus cingerentur.
At spes eum sua frustrata est; nam ut primum
Moy-

Moyſes mirificâ ſuâ virgâ mare percuffit, continuo aquis gemini inſtar muri utrinque ſuſpenſis, multitudinî univerſæ ſiccum aperuit tramitem, quò tutò tranſire omnes poſſent. Tentabat id ipſum Pharaο cum ſuis; verùm longius progreſſos mare, cōdeuntibus denuò fluctibus, itâ obruit, ut è tanto exercitiū nè cladis quidem nuntius ſupereſſet. 2544.

Observationes ad tertiam Partem Hiftoriæ Biblicæ.

I. *Quid in rebus geſtis Paeriarcharum præcipua conſideratione dignum occurrit?*

Mirus DEI amor, cura, & providentia, quâ ſuos, ac Joſephum præcipuè Ægyptium tot inter discrimina, caſusque varios paterna ſanè ſollicitudine fovere, ac protegere conſuevit.

II. *Cur Abrahamus credentiam Pater nuncupatur?*

Ob fidem, quam divinis ſemper pollicitationibus præſtitit integram. promptamque, tamenſi magnæ non raro difficultates ſeſe offerrent.

III. *Quæ porrò vis inerat paternæ illi benedictioni, quam à fratre ſibi præceptam tantopere doluit Eſau?*

Præter alias prærogativas, divina inſuper illa promiſſa de venturo olim Meſſia tranſſerebantur in filium, qui hōc pactō in album pro-

progenitorum Christi quodammodo refere-
jatur, è sacrorum Interpretum sententia

*IV. Cur DEUS Hebræos in Ægypto tot premi
calamitatibus est passus?*

Tum ad horum fidem periclitandam; tum
ad eorundem animos per adversa tenacius sibi
agglutinandos; tum etiam ad imminentes
olim Ecclesiæ suæ afflictiones præsignandas,
è quibus tamen eam, perindè atque antehac
Israëlitas, mirabiliter esset erepturus.

*V. Quis tertia illa mundi ætate, tum sacra,
tum profanæ reipublicæ, status erat &
conditio.*

Profana per alia atque alia regna, in Græ-
cia præsertim recens fundata, magnum cepit
incrementum. Imperium Assyrium, Ægy-
ptium, Chinense, Scythicum, aliaque, prio-
ribus jam sæculis stabilita, in suo perstabant
vigore. Sacra porro Respublica è paucis
admodum membris constabat; Patriarchis vi-
delicet, eorumque familiâ, cæteris terrarum
incolis, si Israëlitas, aliosque perpaucos ex-
cèperis, teterrima idololatriæ caligine
involutis.

P A R S IV.

De Judicibus Isràëlitarum.

In quatuor sequentibus capitulis consideranda imò. Hebræorum per desertas solitudines quadraginta annorum profectio, Moyse ductore. 2. Eorundem in Palaestinam, Josue præeunte, deductio. 3. Res gestæ Gedeonis, aliorumque Judicum, qui proximè succelsere. 4. Facta Samsonis, Heli, & Samuelis.

C A P U T I.

Isràëlitarum per loca deserta
profectio.

Hic expendenda primò divina erga populum Isràëliticum beneficia. 2. Ejusdem cum alia, tum ingrati præcipuè animi crimina. 3. poenæ idcirco inflictæ.

§. I.

DEI erga populum Isràëliticum Beneficia.

I. Quem DEUS Isràëlitis, per invias solitudines iter facientibus, via ducem adjunxit?

Interdum nubes perlucida; noctu verò columna ignea agmen præcedendo viam quasi monstrabat: cumquæ castra metanda, sustinere, cum progrediendum, progredi volebat, diurnos arcens calores, & nocturnas pellens tenebras.

II. Quis

II. Quis tanta multitudini de necessario comœatu, cibo, potu, vestibus prospexit?

Hæc DEUS multiplex miraculo suppeditavit; nam primò quadriaginta ipsos annos Manna, mirifici saporis ac nutrimenti de Cœlo subministravit, quod ante solis exortum quotidie colligendum, nec in diem posterum servandum erat, præterquam pridie Sabbathi, quò portione duplici in duos seponebatur dies. 2. Aqua deficiente, Moyles ex ipsis rupibus prodigiosæ lux virgæ percussu fontem elicit, copiosis ac perennibus rivis scaturientem. 3. Vestimenta, toto illo profectio- nis tempore, usu ac vetustate consumpta non sunt. Nec quisquam morbo tunc tentatus est; unde nec medicamentis erat opus.

III. Quomodo DEUS Hebræos contra hostiles

incursum defendit?

Amalecitæ transitum, his armata manu tentabant præcludere. Igitur Moyles Josuem cum expedita manu ad lubeundam pugnæ aleam præmittit; ipse verò cum Aarone fratre, & Hure sororis suæ marito in montem, unde pugnantes conspici possent, conscendit, ibique divinum imploraturus auxilium, in genua supplex procumbit, mirabili prorsus eventu ac vicissitudine; nam Moyse manus in cœlum levante, vincunt Isrâëlitæ, succumbente verò prælassitudine, succumbunt & ipsi. Quo animadverso. Hur & Aaron lassata Moy- sis brachia usque eò sustentârunt, dum fulis,

D

fuga-

fugatisque hostibus, Israëlitarum gloriosam victoriam sunt adepti. Anno M. bis millesimo quingentesimo quadragesimo quaresimo. (2544.)

IV. Quis favor singularis Israëlitis ad montem Sinai obvenit?

Statuerat DEUS Israelitas præcipuò quodam studio, ac inito etiam cum iisdem foedere, in populum peculiarem sibi adsciscere ac cooptare; quapropter Sinæ in monte geminas Decalogi tabulas, cœlesti scriptas manu, Moyse tradidit, ac additis pollicitationibus peramplis, si suum & ipsi obsequium, fidemque præstarent. Quadraginta ipsos dies noctesque in monte Moyses familiarum cum DEO consuetudine utebatur; unde è vultu ejus tantus emicabat splendor, ut nemo in eum oculos posset defigere, nec nisi obducta velo facie, cum aliis ei deinceps agendum fuerit.

V. Quid Moyse in diuturno illo suo secessu erat negotii?

Cum DEUS peculiari quodam ritu ab Israelitis coli, atque hos inter sedem sibi ac domicilium collocare decrevisset, Moysem singulariter docuit, quemadmodum divinum Tabernaculum, sive Sanctuarium cum sacro apparatu ac suppellectili universa adornandum esset. Tunc Arca foederis, candelabrum aureum, geminum altare, mensa inaurata, cui duodecim illi panes mystici imponderentur, vestes item Pontificiales, aliaque complura descripta & designata fuere. Actum quoque

de,

de inaugurandis Sacerdotibus, stâtiſque eorundem functionibus, ad quas Aaron cum filiis ſpeciatiſſime eſt delectus; de variis tandem ritibus ac cœremoniis in rerum divinarum uſu adhibendis.

§. II.

Gentis Hebrææ cùm alia, tum ingrati præcipuè animi crimina.

I. Quando, & quoties commurmurârunt
Isrâëlitæ?

1. Ad mare Erythræum, ubi cùm hinc a- quis, indè hoſtili exercitu circumſeptos ſe vi- diſſent, DEO planè diſſig. protervè, mina- citerque cum Moyſe expoſtulare cœperunt, quòd in præſentiſſimum mortis diſcrimen om- nes adduxiſſet; an enim ſepulchra quæ corpo- re ſaltèm tegerent, deſuiſſe in Ægypto? an non ſatiùs futurum fuiſſe ibi ſervitutem, ut- ùt ærumnoſam, lervire, quàm hic morte lon- gè crudeliſſima occumbere?

2. Ad locum, cui Mara nomen, ubi Moy- ſes ligni, divinitùs monſtrati immiſſione, amaras aquas, & animos mitigavit.

3. In deſerto Sia, ubi panes & ollas Ægy- ptias tumultuoſè expoſcentibus, præter incre- dibilem corurnicum copiam, Manna inſuper eibus longè ſuaviſſimus & delicatiſſimus, è cœlo eſt datus.

4. In Regione Raphidim, ubi petra virgæ Moſaicæ percuiſſa vim aquarum ingentem ef- fundens, ſitim ſimul ac murmuratiorem ex- inxit.

5. Post discessum à monte Sina, ob iter totò triduò continuatum, & contrà Angelum in nube præcedentem, & contrà Moylen ductorem exortum est populi murmur, quod immisso divinitus incendio sopitum, paulò post vehementius recruduit, tumultuosa plebe pisces, pepones, cepas, & alia Ægypti, seditiosè deposcente, hasque hortorum quiquilias Mannæ, pani candidissimo & suavissimo anteferente.

6. Ob insinceram plerorumque speculatorum, quos Moytes ad explorandam Chananitidem miserat, relationem; totis castris murmur ingens ac seditio concitata est.

7. Hanc alia haud paulò gravior excepit, quando Core, Dathan, & Abirone terræ hiatu, multisque aliis cœlesti flamma absumptis, tantæ stragis causam omnem in Moytem coniecere.

8. In deserto Cades, ubi ad compescendum sitientis populi murmur, rupes, virgâ Moytes iteratò percussa, aquas largissimas hominibus æquè ac jumentis propinavit.

9. Tandem non in Moylen modò, sed & DEUM ipsum sacrilegis vocibus insurrexere acerbè conquesti, quòd ex Ægypto in vastam hanc & inhospitam seducti essent solitudinem, ubi nec aquæ potus, nec panis, nisi Manna, quod cibum vilissimum contemptum vocitabant, suppeteret.

II. Quid ad montem Sinai deliquere?

Dum Moyles in monte quadraginta dies
noctes-

noctesque divinò fruit r alloquió, populus ille, tot tantisque DEO nominibus obstrictus, execrando idololatriæ crimine se contaminat, vitulum ex auro conflatum divinis adedò honoribus prosequendo.

§ 3.

Hebræorum supplicia.

I. Quinam primi ac singulatim DEO pœnas dedere in illa solitudine?

Nadab & Abiu Aaronis filii, qui, cùm ad thus adolendam Numen profanum, contrà ac DEUS præceperat, adhibuissent, coelesti protinus igne, velut fulmine afflati, illæsis omnino corporibus vestibusque, interiëre. Duo item lapidibus, DEO sic jubente, sunt obruti, quorum alter lignis colligendis Sabbathum, alter blasphemis vocibus supremum Nomen violare est ausus. Præter hos Maria Moyfis soror, quod fratri obrectasset, foedissimâ infectâ est leprâ. Quin & Moyfi ipsi ac Aaron, terræ illius fortunatæ ingressu est interdictum, ea solùm de causa, quod subdubitâre, an DEUS populo tam ingrato ac rebellis aquas è petra daturus esset.

II. Quæ DEUS supplicia populo irrogavit?

Dia quidem justissimum Nomen, Moyse deprecante, vindicem cohibuit manum, sed eò demùm pœna fuit gravior, quò tardior. Ac imò quidem ob idololatriæ crimen, in aurei vituli adoratione commissum, ad tria & viginti millia, à Moyse, & Levitis, Dei hono-

em strenuè vindicantibus, contrucidati fuere, aliis non paucis occulta peste sublati.

2. Cum plurimi iter à monte Sina tribus diebus continuatum, protequi recusarent, ignis in querulos & ignavos cessatores divinitus emissus, extremam castrorum partem cum iis, qui itineris cædiò ex omni Tribu substerant assumpsit, majorem longè editurus stragem, nisi hanc Moyses precibus suis avertisset. Locus exinde *Incensio* est appellatus.

3. Vix ultrice hac flamma reſcincta, multa millia, cum, Mannæ subet — satidio, carnes gulosiùs appeterent, & coſſinacibus, ingenti copia divinitus submissis, sese ingurgitarent, ingluviem suam morte luerunt; unde loco illi nomen *Sepulchra Concupiscentiæ* inditum.

4. Cum post duodecim exploratorum è Chananitide reditum factiosus ille populus, desperata terræ divinitus promissæ possessione, in solitudine mori præoptaret, DEUS votum hoc ratum habuit; proindeque rebellibus denuntiari, jussit, neminem ex omni bellatorum multitudine, qui vigesimum ætatis annum superasset, pedem in Palæstinam illaturum, sed quadraginta annorum spatium post longas viarum ambages in desertis Arabiæ occubituros, Josue duntaxat & Calebo; qui meticulosi animos addiderant, exceptis. Reliqui porro exploratores decem ad aliorum terrorem & exemplum subita morte sunt extincti.

5. Core, Dathan, & Abiron, atrocissima

in Moysen & Aaronem conſpiratione conflata, cum domesticorum, & conjuratorum turba omnique ſupellectili vaſto terræ hiatu abſorbentur, eodemque tempore ducenti quinquaginta facinoris focii, dum thus parant incendere, incenduntur ipſi, flammisque penitus abſumuntur. Nec mitius actum cum eorundem fautoribus, tantam ſuorum cladem Moyſi palàm exprobrare auſis, quorum ferè quindenaria millia cum tentoriis, cæterisque uenſibilibus cœleſti incendio conflagrârunt.

6. Tandem, cum querelarum & murmurationum nullus eſſet finis, DEUS peſſimam hanc viperarum progeniem ſerpentibus ignitis caſtigavit, quorum morſibus longè plurimi perire. Cæteris, qui ducti pœnitentiâ, delicti veniam petebant, præſens remedium attulit ſerpens æneus, ſublimi è peritica conſpicuus, cujus vel ſolo aſpectu, lethaliter ſaucii, protinus conſanuerunt.

7. Sed nemo Hebræis toto illo peregrinationis tempore graviùs nocuit, quàm Balaam hariolus, quem cum Balacus Moabitarum Rex ad Iſrâëlitas diris devovendos conduxiſſet, iſque nihilominus & Angeli admonitu, & aſinæ, humana voce colloquentis, obſurgatione, iisdem vel invitus, DEO ſcilicet impellente, iterum iterumque benè præcatus eſſet, Balaco, indigniſſimè id ferenti, poſtmodùm auctor fuit, ut per mulieres Moabitidas & Madianitidas eos ad laſcivos primùm amores, dein ad idoli quoque Beel-

phæor cultum pelliceret. Et verò consilio iniquissimo exoptatus respondit eventus, longè plurimis ad infandos amores & sacra traductis, in quos DEUS tam severè animadvertit, ut exiguum intra temporis spatium quatuor ac viginti hominum millia vel peste, vel fūrca, vel gladiò sint sublata.

CAPUT II.

De Judicibus post obitum Moyſis
usque ad Gedconem.

§. I. De Josue.

Josue.

*I. Quis post Moyſis obitum populo DEI
præfuit?*

Josue. Hunc Moyſes ipse ex hac vita discessurus, præfecit populo. graviter severèque admonito, DEO ut fidem temper integram inviolatamque præstaret, ejusque mandatis sedulò obtemperaret. Supremo dein montis Nebonis vertice consento, postquam populo indè universo bonè iterum precatus est, terramque illam, quàm, Numine prohibente, pedè non potuit, oculis obiit ac perlustravit, summo omnium lætu & comploratione excessit è corpore, quod protinus Angeli tumulto, in hanc usque diem incognito intulère.

II. Qua ratione Josue filios Israël per Jorda-

nem trajecit?

Memorabili omnino prodigio, nam aquæ,

ut-

irrit id temporis maximè exaudientes, cursum suum omnem usque eò inhibuere, dum populus universus sicco vestigiò in adversam ripam evaserit, annò mundi bis millesimò, quingentesimò, octogelimò quartò. (2584.)

III. Quò pacto urbs Jericho capta & expugnata est?

Non armorum vi, sed cœlesti iterum prodigio; nam ubi Josue DEI jussu arcam fœderis, clangentibus baccinis, per dies septem, ac die septimo septies circumferri jussit, muri munitissimi ad solum tubarum tonitruum & populi vociferationem sponte sua omni ex parte corruerunt. 2584.

IV. Quid in expeditione, contra Regem Adonisedec suscepta memoratu dignum accidit?

Gabaonitæ Joluen, artificiosò mendaciò circumventum, ad amicitiam tecum paciscendam callidè induxerant; quapropter ab Adonisedeco, & aliis quatuor Regibus, tanquam hostes & transfugæ, junctis viribus oppugnati, suppetias à Josue petunt ac impetrant. Hic cum omni suo exercitu ad hostem, qua maxima potuit celeritate, contendens, secundò præliò cum quinque illis Regibus strenuè dimicat; veritus tamen, nè die jamjam in vespèrum inclinante, nox ingruens, hostes Hebræorum gladiis eriperet, singulari in DEUM fide ac fiducia fretus, solem tandiu jussit consistere, quoad hostem interneccione delisset. Dictum factum. Ad hominis imperium, obstupesciente universa natura, sol subsistens

diem horis ipsis quatuordecim producit. Occidione hostis occiditur, vincit, ac triumphum agit Israël. 2584. Josue potro Chananitide in reliquas Israëlitis tribus divisa, provecta tandem ætate è vivis excessit.

§. 2. *De Othoniel, Aod, Debbora, & Baccus.*

Othoniel, Aod, Debbora, & Baccus.

I. *Quis, Josue demortuo, rempublicam administravit?*

Post Josue obitum aliquot annorum interregnum fuit, Optimatibus ac Senioribus ad reipublicæ clavum sedentibus; quo tempore Adonibezec Chananæorum Rex, a tribu Juda & Simeonis, ductore Calebo, acie victus, pedibusque ac manibus mutilatus, talionis poenam solvit, eodem, quò septem antè Reges affecerat, multatus supplicio. Inde Israëlitæ urbes alias vectigales ferere, felices sanè futuri, si in avita semper religione perstitissent, quâ desertâ, deseruntur & ipsi à DEO, & Chusano Mesopotamiæ Regi in captivitatem traduntur, è qua tamen eos, ubi resipuere, victo ac cæso Chusano eripuit Othoniel, è tribu Juda oriundus, qui populum rexit annis 40. usque ad annum mundi bis millesimum sexcentiesimum quadragesimum.

II. *Quis Othonieli successit?*

Aod, qui Eglone Moabitarum Rege interempto, populum è durissima servitute exemit. Præfuit annos octoginta usque ad annum

2720. Sub hæc tempora Samgar Hebræus
sexcentos è Philistæis, latrocinis & prædas
agentibus, non aliis armis, q. àm vomere in-
structus, interfecit.

III. *Quis tyrannicum Jabin jugum ab He-
bræorum cervicebus depulit?*

Debbora, quæ vel imperiò, vel certè con-
siliò annis quadraginta cum Baraco populum
regebat, & Jabel, virili amba animo mulie-
res. Illa divino afflata Numine (quippe Pro-
phetis erat) Baracum, Hebræi exercitûs du-
ctorem contra Jabinum Chanaanorum Re-
gem, qui Isrâëitas ob restauratum idolotum
cultum juxta DEI permissione oppresserat, ad
arma concitat insigni de hostibus partâ victo-
riâ. Hæc Silaram summum rei militaris apud
Jabinum Regem præfectum, ac acie profu-
gum, hospitio excipit, haustuque lactis con-
fopitum, trabali clavo transfigit, sicque bello
simul ac servituti finem imponit.

CAPUT III.

De Gedeone, ejusque successoribus
usque ad Samsonem.

§ I.

Gedeon.

I. *Quâ ratione Gedeon Judex, & ductor populi
Isrâëlitici est renuntiatus?*

Mortuò Baracò & Debborâ, Isrâëlitæ in-
pristina denuò scelera, cultusque dæmonum

rela-

relapsi, Madianiticæ servituti addicuntur. Verum dum tantis oppressi malis divinum, implorant subsidium, DEUS Gedeonem populi Ducem, ac libertatis vindicem esse voluit. Quod ubi Gedeon è cœlesti Internuntio cognovit, non ante provinciam sibi delatam accepit, quàm DEI sibi voluntas certioribus signis demonstrata fuisset. Neque contentus miraculò, quò Angelus solo baculi contactu ignem è petra elicuerat, carnes & panes superimpositos exedentem, geminum insuper prodigium non tam suâ, quàm commilitonum causâ a DEO poposcit; ac primò quidem vellus ut ovillum, in area subdiali expansum, rore antelucano perfunderetur, terra omni reliqua prorsus intacta; dein verò ut hæc circumcirca madefieret; velle e penitus sicco. Quo duplici ostento confirmatus, imposito sibi oneri humeros subjecit.

2768.

II. Quos milites Gedeon adversus Madianitas in aciem eduxit?

Duorum & triginta millium exercitus in armis jam stabat; verum DEUS numerum imminui voluit, nè victoriam suis tribuerent viribus Israëlitis. Itaque præconis voce admoniti, ut, qui animò essent meticulosi, abirent, ad duo & viginti millia à signis sunt dilapsi; decem duntaxat millibus persistentibus. Sed & hic numerus, DEO jubente, contrahendus erat, iique soli in hostem educendi, qui è vicino amne aquam, manu con-

cava haustam, canum instar lingerent, quorum trecenti duntaxat erant, reliquis, qui proni flexis poplitibus biberent, domum remissis. 2768.

III. Quò modò Madianitæ victi, ac prostigati fuerunt?

Nova prorsus atque insolita bellandi methodo; nam Gedeon DEI jussu trecentos hos milites non aliis armis, quàm suâ quemque tubâ, & face hydriæ inclusa instruxit. Nocte concubia, hostium cæstra cingere, datoque signò tubas pariter inflare, lagenas collidere, tedisque in altum sublatis, vociferari cœpère: *Gladius Domini & Gedeonis!* Quæ omnia tantum hostibus terrorem inculsere, ut mutuis sese cædibus ipsi conficerent, trecentis illis milicibus, nè exerto quidem gladio, tantam hostium cladem impunè aspicientibus. Annò M. bis millesimò, septingentesimò sexagesimò octavò. (2768.)

§. 2.

Abimelech, & Jephthæ.

I. Quæ Abimelechi fuit fortuna?

Erat hic Gedeonis filius, qui parente è vivis sublato, principatum sibi arrogaverat. Hunc in finem septuaginta fratres, præter natu minimum, qui è tyranni manibus evaserat, obtruncari jussit. Verùm haud diuturna ejus erat dominatio, DEO justas à fratricida pœnas celeriter repetente. Dum igitur in oppugnatione urbis Thebes turri ignem admoveere pa-

tar, una ex propugnantibus, lapidis molaris fragmen, tanta vi in tyranni caput dejecit, ut cerebrum ò fluxerit. Nè tamen manu mulieris interfuisse diceretur, a mifero se jugulandum præbuit. Annò M: bis millesimò octingentesimò tertio (2803.)

II. Quis huic in præfectura successit?

Thola, & huic Jair, quo jas dicente, populus nova iterum servitute ab Ammonitis & Philisthæis premi cœpit.

III. Quis populum denuò in libertatem vindicavit?

Jephthe, proximus in prætura successor. Hic signa cum hoste collaturus vovit, DEO se immolaturum, quidquid, relatâ victoriâ, domum revertenti primùm occurrisset. Occurrit prima omnium filia unica, parenti victoriam gratulatura. Sterit promissis heros, ac filiam elapsis, quod unum rogaverat, binis mensibus, collum ultro porrigentem suamet obtruncavit manu. Annò ab orbe condito bis millesimò octingentesimò, quadagesimò nonò. (2849.)

IV. Quinam à morte Jephthe ad Samsonem usque Reipublicæ gubernacula tenuêre?

Abesam, Ajalon, & Abdon, de quibus nihil singulari dignum memoria, Sacræ tradunt Literæ.

CAPUT IV.

De ultimis 3. Judicibus, Samfone,
Heli, & Sainuele.

§. I

Samson.

*I. Quis populum Hebraeorum Philistinorum
servitute liberavit?*

Samson, qui jam indè à puero DEO conse-
cratus, Nazareorum ritu, incontinentiam alere cœ-
sariem, vinoque & omni potu inebriante ab-
stinere divinitus jubebatur.

*II. Num hic Philistheos acie, apertoque
Marteprofligavit?*

Haud istud quidem; varias tamen clades,
DEO impellente, unus p̄ se solusque iis intulit.
Ac primò quidem trecentarum, quas cepit,
vulpium, singula paria, inter se colligata,
innexis ad caudas tedis ardentibus, in Philis-
thæorum segetes jam maturas immisit, grassante latè flamma, & vineas insuper ac oliveta depascente.

*III. Quà viâ è manibus Philisthim, qui capti-
vum abduxerant, evasis?*

Cùm viris Juda tantum non esset animâ,
ut ravinacia Philisthæorum postulata rejicerent,
Samsonem iis vinctum tradidère, ob in censas
segetes poenas daturum. Quem dum Barbari,
succellu ovantes, velut ferarum retibus im-
plicatam, secum abstrahunt, ruptis repente
unibus, & arreptâ, quam fortè viderat, atri
maxil-

maxillâ, mille omnino Philisthæos trucidat, cæteris fugâ dilapsis. Indè labore simul siti-
que confectus, fontem, ex ipso adedò maxil-
læ dente molari, inaudito prodigiò uberrimè
profluentem, fusis ad DEUM precibus impe-
trat.

IV. *Quid in urbe Gaza memoratu dignum
gessit?*

Ibidem pernoctanti novas iterum insidias
parant Philisthæi, præclusis omnibus evaden-
di viis. Qua de re divinitus edoctus Samson,
media nocte confurgit, portæque fores gemi-
nas, cum postibus revullas, ad vicini montis
verticem humeris deportat.

V. *Quibus demum artibus Philisthæi Samso-
nem circumvenère?*

Fraude atquè insidiis Dalilæ, quam amore
insano deperibat. Hæc præcibus, lacrymis,
blanditiis amasium urgere non destitit, quo-
ad falsus tandem est, robur suum omne in
crinibus residere, quibus proin dormienti de-
tonsis, captus ab hostibus, & oculò utrôque
est orbatus. 2898.

VI. *Quas hic penas tandem de Philisthæis
sumpsit?*

Horum primoribus ad solenne sacrificium
& epulas congregatis, Samson ludicrum da-
turus spectaculum producit. Dum ca-
huic ludioni ab omnibus certatim illuditur,
hic implorata DEI ope, quâ pristinas sibi vi-
res reddi petiit, columnas geminas, quibus
tota incumbere ædificii moles, utraque pre-
hen-

tendens manu, tam validè concussit, ut domo penitus subversa, se, & quosquot spectatum confluerant, communè ruina oppresserit, simulque finem diuturnæ servituti attulerit. Anno M. bis millesi nō octingentesimō nonagesimō nonō. (2899.)

§. 2.

Heli, & Samuel.

I. *Quid de Heli sacer codex meminit?*

Is Pontificis simul ac Judicis munere fungebatur, cui duo erant filii Ophni, & Phinees, Sacerdotalis ambo Officii Adjutores, sed enormibûs utriquè sceleribûs & sacrilegis infamis: nam & partem ex iis, quæ offerebantur, sibi decerpere, & oblaturis, quod optimum, selectissimumque erat, vî præcipere non dubitârunt. Connivebat interim parens, vel certe leniûs, ac scelerum exagebat atrocitas, delinquentes castigabat.

II. *Quæ idcirco pœna Heli solvenda erant?*

Uc Hedraei, à Philistæis nuper profligati, felicioribûs auspiciis pugnam redintegrarent, Arcam, Divini oraculi sedem, in castra secum attulerant, propiore, atque aded propitio magis Numine dimicaturi. At secûs evenit nam occisa Hebræorum triginta millia, Arca ab hoste capta, cæsi Ophni, & Phinees, Heli ipse, nunciô funestæ cladis exceptô, è sella conuens, subitò est extinctus. 2929.

III. *Quis post Heli interitum populo præsuit?*

Samuel Vates sanctissimus. Hic nihil anti-

E

quiûs

quibus habuit, quam et populus offenso cum
 Neminis recideret in gradum. Igitur comitia,
 in Masphs celebranda, edidit, ubi coeui uni-
 versò mentem suam pluribus exponit, piacu-
 lari indictò Sacrificiò. Nec inobsequentem
 habuit populum, quippe qui, aspirato idolo-
 rum cultu. DEO totum se dicare serió decre-
 verat. Necdum dimissa erat concio, cum
 Philisthæi, hac maxime occasione utendum
 rati, inermem turbam armati aggrediuntur.
 Verum Samuel & prece & sacrificio novas è
 coelo suppetias impetavit, horrenda videlicet
 tonitrua, ignes & fulmina, quibus hostes ter-
 riti, & in eam acti, atque ab insequente po-
 pulo ingenti clade sunt affecti. 2690.

IV. Quid tantò homini Arcæ factum?

Ad hanc remittendam DEUS Philisthæos
 gravissimis calamitatibus compulsi, pestilitate
 gravissima scelerisque ulceribus homines, agros
 verò immensâ murum copâ depalcente. Ita-
 que Arcam plastro novo, cui trahendo binas
 vaccas, vitulos recens enixas, iuxta erant, im-
 positam, sinè duce itineris & viâ, ac cum ana-
 thematis dirigitur. Hæ recto itinere Iudæ-
 lirarum regiones petunt. Cumquæ urbem
 Bethseines attingissent, increpiti à deo est,
 quantò populi plastro delectati Arcæ ille exce-
 pta. Sed continuo gaudia graviter intercepti
 luctus, vicis s' p'æginta è portu egressi, è ple-
 be verò promissos quinquaginta milibus re-
 pentina morte sublati, quòd Arcam curiosius
 inspicere sint auli.

V. Cur dignitas inducitur cum Samuele expiravit?

Cum Samuel filios reliquisset à paterna pietate, atque integritate omnino degeneres, an-
sam inde arripuit populus, Regem postulandi,
qui alacrum gentium miles belli pacisque tota-
potes infans regeret. Quorum desiderio Sa-
muel consulto prius Numine, annuit.

Animadversiones ad quartam Hi- storix Biblicæ partem.

*I. Quenam quarta hac mundi aetate Republica
Israhelica forma erat & condicio?*

Cum DEUS populi Duces, Rectoresque ut
placuit ipse designare, iisdemque, quid fa-
cto, quidve cauto opus; singularem dñare
conderet, regimen illud nec Monarchicum,
nec Aristocraticum, nec Democraticum, sed
rectius Theocraticum duxeris. Ad populum
verò quod attinet, omni Euripo mteior
erat; jam enim affluente rerum copia, in o-
mnia se scelera effundebat; jam resiente adver-
sitatum vento, ad DEUM bonorum omnium
Oceanum, se recipiebat; jam regum & gen-
tium vicinarum perverfos mores, Deoque se-
dando in servitutem est traditus. 1. Chula-
no. 2. Egloni. 3. Jabino. 4. Madiani-
tis. 5. Ammonitis. 6. Philisthæis: jam pœ-
nitenti dūce, ad DEUM & meliora conver-
sum, servitute iterum exemit 1. Orthoniel,
2. Aod, 3. Debbora, cum Baraco, 4. Cedeon,
5. Jephthe, 6. Samson, omnes divinitus ex-

titati, coelestibusque idcirco præfidiis & armis instructi.

II. *Quis per reliquum terrarum orbem tunc status erat?*

Regnum Assyriorum & amplitudine, & potentia cæteris omnibus præstabat. Regia sedes Ninive erat, ubi Assyrii Reges, dicam, aut ventris mancipia, genio unicè indulgebant. Cultus veri Numinis mundo ferme toto exulabat, regnante ubique idololatria. In hac tamen tenebricosissima pudendorum scelerum nocte lucidissimi instar sideris resplenduit, eximie prorsus fortitudinis & patientiæ radios quaquaversum diffundens, Job Elavi pronepos, è regione Hus, Arabiæ contermina, oriundus.

III. *Cur DEUS populum Israëliticum tot annorum intervallò per desertas ac invias solitudines circumduxit?*

Tum ut toties, tamque proterè obmurmurantes castigaret; tum ut hostes, quemadmodum scelerum suorum menturam paulatim compleverant, ità, poenà, pari passu, eos insequente, pedetentim attererentur.

IV. *Cur DEUS Moysis corpus in sepulchro prorsus ignoto condi voluit?*

Ut populo illi, ad idololatriam longè propensissimo, occasionem omnem præriperet, divinos Moyse honores decernendi.

V. *Quenam erant 12. Tribus Israël?*

Hæ à decem Jacobi Patriarchæ, & duobus Jotephi filiis nomen & genus traxère, videlicet; 1. Tribus Juda. 2. Benjamin. 3. Simeon,

meon. 4. Dan. 5. Nephthali. 6. Gad. 7. Aser. 8. Machar. 9. Zabalon. 10. Ruben. 11. Ephraim. 12. Manasse, è quibus Manasses patruo suo Levi, ad sacerdotalia munia speciatim delecto; Ephraimus verò Josepho parenti est subrogatus.

VI. Quando & à quo duodecim his Tribubus terra illa promissa fuit divisa?

Tribui Ruben & Gad cum dimidia Tribu Manasse, terra trans Jordanem, à Moyse; reliquis verò Tribubus cis Jordanem à Josue est assignata. Sola Tribus Levi, quæ, utpote ad sacra ritè curanda divinitus destinata, agros colere non poterat, nullam terræ portionem accepit, sed reliquis Tribubus, ut pietatem ubique sereret, permista, frugum omnium decimis, primitiis, & iis, quæ DEO offerebantur, largè sustentabatur, attributis ad habitationem urbibus octo & quadraginta, è quibus sex asyli jure donatæ.

P A R S V.

Reges Hebræorum usque ad captivitatem Babylonicam.

Hic memorandus est 1. Rex Saul. 2. David. 3. Salomon. 4. Omnes Reges Juda.

C A P U T I.

Rex Saul.

§ 2. Saulis res gestæ, ejusque repudiatio.

E 3

I. Quæ

I. *Qua ratione Saul ad regiam dignitatem est evectus?*

Cùm Samuel DEO iubente ius Regie, seu potius regii juris abutum, malorumque & onerum, quæ regio sub dominatu exaudanda essent, illiadem populo præmuntiasset, nec tamen is à Rege petendo desisteret, Saulem DEUS destinavit, habitu corporis & maiestate inter ceteros eminentem, quem Samuel Regem inunxit, cùm amissos Cis patris sui alios conquiriturus, vatemque hac de re consulturus, ad se divertisset. 2962.

II. *Quos præcipue hostes Saul sibi infestas habuit?*

Philisthæos, & Amalecitas, Hebræo semper nomini longè infensissimos. Philistini à Jonathan, ejusque armigero, factò repente in castra impetu, magno primùm terrore compleri, tum dissipatis ordinibus, mutua se caude contraccidare, ac demum à superveniente Saulle ipso penitus profligari coeperunt.

III. *Quem exitum habuit expeditio contra Amalecitas suscepta?*

DEUS Sauli per Samuelem Prophetam denuntiari jussit, ut Amalecitis, qui scelestum suum jamjam explissent mensuram, bellum intineret. De victoria nè dubitaret; id tamen caveret, de præda & exercitu hostili nè quid reliqui faceret, sed pecora æque ac homines cum suppelleçtili universa igne, ferroque deleteret. Vicit Saul hostes; at se ipsum ut vinceret, Deoque submitteret, imperare tibi

sibi haud potuit, Rex Agago a triumphum credo, prædæ verò optimæ ad Ecclesiæ, contra ac DEUS mandaverat, reservata.

IV. Quid DEUS Regi consumati, ac refractario per Samuelem denuntiare jussit?

Præstabiliorem omnî victimâ esse obedientiam, quam quia arrogante contumacia abjecisset, ipsum quoque à DEO abjectum, Regemque alium, meliorem & obloquentiorem eidem suffectum iri. Mox Samuel Agagam pinguißimam, ad se adductum, suâpre dextera in frustra concidit.

V. Quem DEUS Regem in Saulis locum interrogavit?

Davidem, Isai filium natu minimum. Hunc, dum annum agebat circiter vicessimum, atque ad eam diem pascendis parentis sui gregibus operam dabat, Samuel rure accitum, paterno in oppido Bethlehem privatos intra parietes, nè res Sauli suboleret, Regem inunxit. 2964.

§ 2.

Saulis, à DEO reprobati; facinora.

I. Quid Saule factum, ex quo David Rex est inauguratus?

Dum hic divino impletur & agitur spiritu, ater illum genius, humori melancholico permixtus, in furorem sæpè agit, ac propè ad insaniam redegit. Malo hunc, strenuum ac præsens remedium allaturam sperant musicam igitur in citharædum inquitur; nec alius magis idoneus creditur Davide, qui proin è pa-

scuis ad aulam accersitus, suavi vocis ac fidium concentu turbulentos animi motus mirè sedavit, Regi exinde acceptissimas.

Quid de gigante Goliath memorandum?

Cùm Philisthæi novò iterum bellò Hebræos lacefferent, exercitus uterque eduo in colle, vicina locabat castra. Inter barbaros Goliath præcipuè eminebat, & mole corporis, & armorum pondere, & animi ferociâ planè gigas. Hic per dies 40. virum sibi ex omni Israëlitarum numero sisti quotidie iterata provocatione postulat, qui singulari secum certamine de rei summa decernat. At nemo unus erat, qui cum immani hoc monstro pedem conferre auderet, donec tandem David, fortè fortunâ à parente cum commeatu ad fratres missus, cum thrasone hoc in arenâ descendere in animum ultro induxit. Facta igitur à Rege alex tentandæ potestate, nonnisi armis pastoriciis, baculò, fundâ, & quinâ è torrente lapidibûs instructus, adversus hostem procedit, moxque fundâ circumactâ, lapidem vi tanta librâ, in Goliathi frontem, ut carnea hæc moles ingenti cum fragore in terram præceps rueret. Jacenti ac palpitanti caput gladiò, ex adversarii vagina eductò, confestim præcidit victor, summo ubique exceptus plausu, & secunda populi gratulantis admurmuratione. Verùm unde David summam inire debuerat gratiam, inde maximam sibi conflavit invidiam, à Saule ipso, cujus thronum vel capitis periculò stabilierat, indignissimè divexatus.

III. Quas

III. Quas Saul Davidis vitæ insidias struxit?

Hunc ut è medio tolleret, nullum non lapidem movit. Ac 1. quidem pristino illo furo-
ris cæstu correptus, Davidem, citharâ malo huic
remedium afferre parantem, lanceâ semel atq;
iterum appetit, confixurus haud dubiè fidici-
nem, nisi hic modò capitis declinatione, mo-
dò celeri fuga ictum frustrâisset.

2. Filiam suam Davidi eo demum pacto
nuptui daturum se recepit, si centum Philis-
thæos jugulâisset, spe fretus, fore, ut ipse prior
occumberet. Verùm is ducentis eorum cæsis,
Micholem, invitò licèt socerò, uxorem du-
xit.

3. Davidis domum de nocte militari undi-
que corona cingi jussit, ut die illucescente ca-
ptivum adducerent. At Michol impios pa-
rentis conatus elusura, maritum nocte intem-
pesta per fenestram fune demisit; ac nè facul-
tas ei tempusque decisset, quo in tutum se re-
ciperet, ligneum hominis simulacrum ad fal-
lendos milites in lecto reposuit.

4. Cùm Saul Davidem ad Samuelem con-
fuisse intellexisset, missis illico satellitibus
aliis atque aliis, fugientem intercipi, vinctum-
que ad se perducere jussit. At enim, vix pe-
dem hi in ædes Prophetæ intulerant, cùm
mox divino afflatus Spiritu, non jam vincula,
sed oracula promere incipiunt. Quod ipsi
quoque Sauli, paulò post supervenienti, eve-
nit, è languinario parricida in Prophetam fa-
tidicum repente mutato.

9. Saul Davidem per desertas solitudines, montes & sylvas oberrantem valido cum exercitu est persecutus, junctis cum viribus oppugnaturus, tandem in potestatem redactus. Sed irrita fuisse hæc omnes molitiones, DEO Davidem cœlestibus ubique firmante prædiis.

IV. Quæ verò tot inter adversa se gessit David?

Ut virum pium, patientem, ac fortem de-
cet. Vicem ut plurimum fugiendo servavit.
Ac primò quidem, ad Samuelem Prophetam,
dein ad Achimelecum Sacerdotem, inde in
desertum est digressus. Unì quàm asperè ac
inhumaniter à Nabal, tam prolixè comiter-
que ab ejus uxore Abigail est tractatus. Tan-
dem cum apud populares suos nusquam secu-
ro esse liceret, ad ipsum Philisthæorum Re-
gem Achis confugit qui urbem Siceleg habi-
tandam concessit. Nec deerat Davidi occasio
Saul, hostem suum juratum, perdendi,
tunc præcipuè, quando Regi ad eum, quò se
ipse recuperat specum, foris divertenti, cum
caput potuisset, non nisi chlamydis regie par-
ticulam persequit: aut quando intempestæ no-
ctis silentio in castra, ipsamquæ ad eò Regis
tabernaculum, Abitai comite, ingressus, ha-
bitum solam cum aquæ scypho dormienti ab-
stulit. Quò compertò, Saul propensissimum
in te Davidis animum perpexit quidem; nec
tamen destitit insontem persequi.

V. *Quò tandem mortis genere Saul occubuit?*

Dum hic in pugna cum Philisthæis inaspic-
catò inita, grave vulnus accepit, nè mori-
turo hostis insultaret, adstantem rogavit ar-
migerum, ferrò ut se perimeret, quò impi-
um obsequium avertente, suis ipse circumflex,
in enseni præ desperatione locutus est. Hujus
mortem non minore luctu David, quàm gau-
dio Philisthæi sunt prosequuti, qui demortui
caput, cervicibus abscissum, per urbes suas
omnes, velut in triumpho circumculère, cà-
davere è muro Bethsan ad lectum suspendo;
quod tamen Jabelitz de nocte sublatum, pu-
blico urbis luctu terræ magnificè, Davide
officiis, curando funeri impensum, prolixè
laudante, ac remunerante.

CAPUT II. De Rege Davide.

§. I.

Davidis præclara initia, ejusque lapsus.

I. *Quando David regni possessionem adit?*

A Saulis obitu, consulto prius Numine, cum
suis Hebronem commigravit, ubi annò ætatis
trigensimò Rex palàm iunctus, annos septem
cum dimidio soli Tribui Judæ præfesse cepit,
Ishobabab, Saulis filio, reliquis 11. Tribubus
imperante; quo per sicarios interempto, tan-
dem totius Israël, id est, 12. Tribuum Rex
inauguratus est David.

II. *Quò*

II Quibus firmitatis, praesidisque Imperium suum stabilivit?

Pietatis præcipuè, ac religionis cultu, & optimorum administratorum delectu. Pietatis specimen planè eximium dedit in translatione Arcæ. Erat hæc à pluribus jam annis exul quasi, & propè neglecta; itaque eam David Hierosolymam, quam, profligatis Jebusæis, regni sedem constituerat, transferendam curavit, maximo populi concursu & gratulatione; quam tamen ex improvviso interturbavit repentinus Ozæ interitus, vel quòd Arcam, à solis alioqui Sacerdotibus tangendam, attrectasset Levita; vel quòd eandem, humeris ex lege imponendam, plaustrò admovisset, non sinè laphionis periculo, quòd dum propulsare tentat, subito expiravit. Percussus eo casu David, ausus non est Arcam in suam inferre domum; sed in ædes Obededom Levitæ deduci iussit, maximò ejusdem bonò &que emolumentò. Quòd ubi nuntiatum est Regi, trimetrò exactò, Arca repetitur, solemniori pompa, & apparatu longè magnificentissimo, non jam plaustrò, sed Sacerdotum humeris destinatum ad locum deportanda, ubi Rex ipse regia veste posita, ac lineâ, Ephod dictâ, indutus, Arcæ præsultabat, insultante incassum Michole, superba conjuge sua.

III. Quæ bella gessit David?

Postquam Israëlitis totius Rex salutatus, ac tertium est inunctus, Hebrone Hierosolymam cum valida suorum manu contendens, Sionis arcem,

arcem, propè inexpugnabilem, pulsâs inde Jebusæis occupat. Mox armis in Philisthæos conversis, de his geminam, sed multò illustriorem de se reportat victoriam, dum aquam, è cisterna Bethlehemitica à tribus viris fortissimis, perrupta Philisthæorum statione, allatam noluit bibere, sed in omnium conspectu effundens, DEO libavit. Ad reliquos subinde Israëlitarum hostes debellandos progressus, Moabitæ, Idumæos, Ammonitæ, & Syrios in ditionem suam redegit, stipendiò, quod tot jam annis Hebræi pendere cogebantur, ipsis impositò; unde auri, argenti, ærisque vis propè immensa ad futuram Templi fabricam est collecta.

IV. Quenam origo fuit belli adversus Ammonitæ suscepti?

Miserat Rex David ad Hañonem, Ammonitarum Regem, Legatos, qui pro mutua amicitia mœriorem, ex parentis obitu conceptum, abstergerent. Verùm hic viros horribilissimos pro speculatoribus habitos, procerum instinctu dimidia parte barbæ & capillitii attonsa, vestibusque ad summum opprobrium mutilatis, remisit. Hanc injuriam, contra jus gentium Legatis illatam, ulturus David, Ammonitæ cum subsidiariis Syrorum copiis, ingenti clade iterum iterumque illata profligat, urbemque eorum regiam Rabbam solo æquat, incolis, accolisque crudeli quidem, digno tamen tot tantisque sceleribus supplicio affectis.

V. *Qua occasione Rex esse pietissimus ad nefarium adulterii, & homicidii socius se inductus?*

Otiō, & incautiore scēminæ aspectu; cū enim post epulas ac meretricionem in solario domūs regis otiosus deam bel-rex, in Bethsabeam, eximia pulchritudine scēminam, oculos coniecit. Ex quo aspectu, venuti scintillæ, vetri amoris incendium longè tristissimum est exortum, non nisi copiosis pœnitentis lacrymīs restinguendum. Dauid igitur ad hunc adulterii crimē occultare parat, novo, eoque majore scelere cūmulavit, innocentis nempe Uriæ cæde, quem in oppugnatione urbis Rabbæ loco pugnæ iniquissimo exponit, atque à suis deferri iussit, Ammōnatum testē conficiendum.

§. 2.

Dauidis pœnitentia, & vitæ exitus laudatissimus.

I. *Quando, quare ratione David caput respicere?*

Ut primū filius, in adulterio susceptus, hanc lucem aspexit, adest rex Nathan Prophetes, à Dō missus, pœnitentiam oviculæ raptæ parabola. Davidi pœnitentia sui sceleris atrocitatem vehementer exprobrat, eidemque, crimē admissum in tantum dolore fletuque confitenti ac detestanti, culpæ quidem gratiam facit; non item pœnæ multiplicis, idcirco subeundæ, quam non modò non

recu-

reculavit, sed libenti coram amaro suscepit David. Annò M. bis millesimò nongentesimò nonagesimò nonò.

II. Quanam erant hæc pœnæ?

1. Mors filii è Bethsabee suscepti, pro cuius vita proroganda multas preces & lacrymas parens fudit. 2. Attonis filii caedes, ab Absalomio patrata. 3. Absalomio adversus parentem rebellio.

III. Quid Absalomum ad tantum scelus impulit?

Infana regnandi cupiditas degenerem filium ed adegit, ut patrem solò & vitâ deturbare decreverit. Quare contumelo ingeni exercitum, ad urbem regiam Hierosolimam occupandam properat; inde tamen præmonitus David; nudis pedibûs, flens, & operto capite, reorum more, fugâ cum suis se proripuit. Fugientem Semei, perfrictæ frontis homo, non sibilis modò & convitiis, sed & lapidibus appetit, tam atrocem injuriam morte haud dubiè laiturus, nisi Rex mansuetissimus. iustissimam DEI ferientis manum hic quoque agnoscens, submissequè deorculans, suorum impetum cohibuisset.

IV. Quem tandem impius Absalom perducit lionis suæ fructum talis?

Viginti suorum milibus caesis, cæterisque in fugam actis, dum ipse quoque, malo insidens, ex hostium manibus tentat evadere, capillis ramose quercui implicatis, cœlium inter ac terram hæret medius, quem Joab, in melle lecta,

lecta, confestim accurrens, tribus lanceis confodit. Hanc filii sui perdidissent montem; non tam præsentem hanc, quam æternam salutem, David accubitu lectu, ejus de ore & lacrymis protuleratur, quas Job oratione & eloquentiæ vi adhibita, non sèrgere vix potuit.

V. *Cur luc post. fera Is dñs Regum. 1. 2. 3.*

Ob gravia populi delicta juxta DEI permissionem factum est, ut David non in æquitate & arrogantia nota universum bellatorem numerum iniri juberet. Quapropter DEUS & hanc Regis, & multò, graviores populi mores castigaturus, misso Gade Propheta, optatum facit aut famis triennis, aut belli trimentis, aut triduanæ pestilentia eligendæ. Quam ultimam cum præoptasset David, nuda perit 6 septuaginta hominum millia interiøre. 2017.

VI. *Cuinam David ante suum è vita discessum regni gubernacula tradidit?*

Salomoni, viginti & amplius ante nuptias, excluso Adonia, qui, cum & nascendi prerogativâ, & Optimatum quorundam præiudicio subnixus, regnum affectasset, & hoc, & vita ipsa est privatus. David porro annò regni sui quadragesimò, ætatis septuagesimò, vitam cum summa gloria posuit, successore Salomone, sanctissimis monitis instructo. 3019.

CAPUT III. De Rege Salomone.

§. I.

Salomon Regum sapientissimus.

I. Quæ Regni ejus fuere initia?

Longè auspiciatissima, sedente ad Imperiū clavum ipsā sapientiā quam ille, jussus à DEO, quod vellet, petere, elegit præ divitiis & gloria; quæ tamen ambæ, velut pedilequæ dominam illam suam secutæ, Salomonem mortalium omnium felicissimum reddidère. 3020.

II. Equodnam sapientiæ hujus specimen sacri

Fasti commemorant?

Cum duæ mulierculæ, quarum utraqü infantem vivum sibi vindicabat, mortuum verò & ab alterutra in lecto oppressum, utraqü adjurabat, ad Salomonem provocassent, Rex litem hanc, oppidò intricatam, ex ipsius naturæ indicio ac testimonio dirempturus, infantem vivum gladiò dissecari medium, & utrique partem dari jussit. Hic verò mox matrem natura prodidit: quæ enim infantem dividi postulabat, supposititia; quæ autem vivum servari petiit, mater vera judicata est.

III. Quò præcipuè monumentò Salomon nominis sui memoriam immortalitati commendavit?

Magnificentissimā illā Templi toto orbe celeberrimi structurā, quam annò regni sui quartò, ab orbe condito ter millesimò vigesimo

F. 2500. simò

finis erigendi coepit, ac septimo post anno ad usum perduxit, ducentis & amplius hominum millibus hac in fabrica occupatis, è quibus Israelitarum triginta millia, profelytorum, qui ligna & lapides parabant, octoginta, bajulorum septuaginta millia, operis Praefectorum tria millia & sexcenti, non annumeratis tot hominum millibus, quos Hiram Tyri, & Pharaon Ægypti Rex submiserat. Tanta porro arte atque industriâ ligna & lapides præparabantur, ut sine instrumentorum fabrihum usu, ac strepituungi inter sese postmodum aptarique potuerint.

IV. Num ratum DEUS, gratamque habuit operis hujus molitionem?

Ut cum maximè: id quod DEUS in solemnium Templi hujus dedicatione geminò miraculò comprobavit, quando & nebula, DEI præsentiam testata, non sinè lucida caligine sacrum Aedem implevit, & ignis, celo delapsus, holocausta & victimas paratas combussit. Tenuit hæc solemnitas septem dies, quò temporis intervallò mactata bovum viginti duo, arietum centum ac viginti millia.

V. Quid Reginam Sabæ Jerosolymas ad Salomonem inviscendum accivit?

Admiranda illa Salomonis sapientia juxta ac magnificentia, quæ in ore atque sermone omnium percubuerat. Hunc igitur exploratura coram & periclitatura, magno cum comitatu Hierosolymam appulit. Cumque Templi ac regis domus majestatem, sacrificiorum magni-

magnificentiam, mensarum apparatus, servorum disciplinam, atque alia hujusmodi, præcipuè verò summam Regis in ænigmatis ac difficillimis quæstionibus enodandis sapientiam perpexisset, attonita ac penè stupore correpta, fateri non dubitavit, minora longè esse, quæ priùs auribus, quàm quæ nunc oculis usurpâset.

§. 2.

Salomon è sapientissimo insipientissimus.

I. *Quibus tandem præstigiis, Regum sapientissimus usque aded infatuatus est?*

Amor insanus Regem illum, tam pium antehac & sapientem, vergente jam ætate, eò tandem dementiæ adegit, ut, qui verò priùs Numini Templum augustissimum incredibili sumptu erexerat juvenis, jam senex, nè mulierculis displiceret; vanis dæmonum simulacris delubra & aras non excitârit tantùm, sed thus quoque ac victimas ipsi obtulerit, non jam Rex, sed abjectissimum Veneris ac demonum mancipium.

II. *Num DEUS hanc tantam impietatem inultam dimisit, ac impunitam?*

Haudquaquam; nam ubi Salomon effrænatiss suis cupiditatibus habenas laxando sapientiam, pietatem, pudorem, gloriam, existimationem, robur mentis & corporis, valetudinem, divitias, fructus annuos, propè immentos, totque insuper tributa & vectigalia, exactionibûs acerbissimâs extorta, foedè ac impiè dissipavit, tandem DEUS post iteratas

monitiones, severamque ingratae mentis exprobrationem, non tantum regni scissionem, decemque Tribuum defectionem ei denuntiari iussit, verum etiam hostes infestissimos, extraneos æque ac intestinos contra ipsum suscitavit. Inter quæ calamitatis publicæ præludia Salomon vehementi tristitiâ, lætu & angore, multisque corporis & animi morbis, quos intemperantia peperit, confectus, annô ætatis sexagesimô, regni quadragesimô, ita excessit è vita, ut ancipitem de salute sua conjecturam reliquerit posteris; cum sacri Annales, qui crimina ejus gravissima recensent, nusquam meminerint pœnitentiæ.

III. Quis, Salomone defuncto, regni erat status?

Quod ad eam diem unicum erat, in duo postea est divisum, Judaicum nempe, & Israeliticum. Illud Roboamus, ceterique Iudæi posteris; hoc Jeroboam Ephraimitarum, tum diversarum Tribuum Reges administrarunt. Scissioni, præter paterna sententia, causam præbuit Roboami imprudentia. Cum enim populi nomine rogatus à Jeroboam durissimum tributorum jugum, à Salomone impositum, minueret, rejecto seniorum consilio, ex juniorum sententia, superbo, nec ceterque respondit. Quibus verborum ac leïs exulcerati jam antea animi tantopere exasperabantur, ut decem omnino Tribus, Salomonis stirpem execratae, regnum Jeroboamo detulerint, duabus duntaxat Tribubus, Iuda, & Benjamin Roboamo adhærentibus. Nos

usque ad captivitatem Babylonicam. 85
de Israël primū, tum de Regibus Juda
agemus.

CAPUT IV. De Regibus Israël.

Horum 19 numerantur, scelerati ad unum
omnes, & impii idolorum cultores, qui Re-
gnum Israël obtinuēre, annis ferē ducentis
septuaginta quatuor. Nos hic 1. percen-
sum Novem Reges usque ad extirpationem
impie stirpis Achab. 2. Reliquos de-
cem usque ad everisionem Regni Israëlitici.

§ 1.

Novem Reges Israël usque ad extirpa-
tionem impie stirpis Achab.

I. *Quomodo primus Israëlitarum Rex Jeroboam Regnum administravit?*

Ut nemo pejus; quippe qui per Religio-
nis, quæ regnorum omnium basis est firmissi-
ma, everisionem, thronum sibi stabiliendum
duxit; veritus enim, nè Israëlita ad statuta so-
lemnia Hierosolymam confluentes, ad Re-
gnum Juda paulatim deficerent, illuc sacro-
rum causâ eos proficisci vetuit. Ac nè Tem-
plō, arisquē & sacrificiis carerent suis, duo
delubra in præcipuis regni urbibus excitavit,
vitulumquē aureum utrobiquē adorandum
proposuit. Sacerdotes non de Tribu Levi, sed
vili plebecula delegit; festos dies, ritus, sa-
crificia instituit, atque ita, dum nova religio-
nis specie, pessimis artibus introducta, re-
gnum firmare voluit, illud planè pessumde

dit, imperiò dejectus & virâ, æternâque idcirco infamiâ notatus, cum annis regnâisset duobûs & viginti, necdum completis

II. Quis Jeroboamo successit?

Nadab filius, paternæ impietatis æmulus, quem anno post altero Baasa Israël per exercitûs ductor, de Tribu Issachar oriundus, per insidias interemit, & hac eade, modo universæ stirpis Jeroboamicæ excisione aditum sibi ad regnum munivit, quod annis tribûs ac viginti pessimè administravit. Nec Eli filius parente suo melior fuerat; quem, cùm vix annum secundam regnando inchoâset, Zambri, equestris turmae ductor, cum tota Baasæ familia extinxit.

III. Quam diu regnavit Zambri?

Hunc Amri septimo post die, quàm regnum invaserat, in urbe regia Therfa obsessum, eò furoris ac desperationis adegit, ut se, suosquè unâ cum domo regia combusserit, hac ratione & corpus atrocioribus, quæ scelestus parricida impendere sibi noverat, torquentis, & regias opes æmulo prærepturus. Exusta regiâ, belli civilis exarsit incendium, his Amrium, illis Thebnum Regem poscentibus, donec Amri, competitore violenta morte sublato, dolus rerum potitus, regni sedem, Samariam transtulit, ubi annò imperii duodecimò vitam sceleratè actam pari exitu conclusit.

IV. Quis ab Amri obitu Regni habenas moderatus est?

Achab, Amri parentis sceleratissimi sceleratior filius. Hunc jam antè à patre impio depra-

deprava um, ad omne facinus impulsit uxor longè impiissima Jezabel, frustra reclamante ac delictante Elia Propheta sanctissimo; qui, cum nec monitis, nec prodigijs coelestibus quidquam proficeret, tandem DEI iussu tam Achabo ipso, quam nefariae ejus conjugis, totique posteritati excidium denuntiat: & Achabi quidem sanguinem lincturos caes; Jezabelis verò cadaver in prædam iisdem confutum. Nec aliter evenit, ac Vates prædixerat; nam Achab annò regni vigesimo secundò in prælio contra Regem Syriæ intercepto, sagittâ confossus occubuit, canibus, dum curius, tabò foedatus, in piscina Samariæ elueretur, cruorem abstersum lambentibus. 3188.

V. Quid geminis Achabi filijs, Ochozias & Jeramò factum?

Ochozias, parens pessimi nihilo melior filius, unò duntaxat annò Achabò impiostes fuit, qui cum per cænaculi cancellos prolapsus, conquassati corporis remedium à Beelzebub Accironitarum idolo peteret, iussu DEI judicio, & Regnò, & vitâ est deturbatus, fratrique Joramò natu minori succedendi locum fecit. Hunc annò regni duodecimo Jehu, qui ad extirpandam impiam Achabi stirpem Rex Israëlis divinitus est electus, in via occurrentem, jaculò transfixit. Indè Rex novus cum copiis urbem Iezraël ingressus. Jezabelem è fenestra per ipsos domesticos præcipitari juber, equorum ungulis proteren-

dam, atque à canibus, ex Eliæ prædictione, discerpendam. 3179. Sub hæc tempora Eliæus virtutibûs, vaticiniis, miraculûs claruit.

§. 2.

Reliqui decem Reges Israëlitarum usque ad everfionem Regni Israëlitici.

I. *Qua laude Jebu præfuit?*

Hic initiô regiminis sui ab idolorum cultu alienior esse videbatur, utpote qui non tantum impiam Achabi stirpem universam, sed execranda quoque Baalis tam fana, quam simulacra cum sacrificulis omnibus toto regno exterminavit, dignus idcirco, qui solus ex omnibus Israëlitis Regibus imperium ad quartam usque generationem obtinuerit. Verum cum nec ipse vitulos aureos, pridem abolendos, sustulisset, ditionem omnem trans Jordanem, & regnum, quod pietatis ac religionis cultu in ævum posteris suis stabilire poterat, impietate sua post annos centum & duos amisit. Obiit annô regni sui vigesimô mortem ingloriam, & præclaris suis initiis prorsus abfimilem.

II. *Quinam ex Jebu familia in paternum solium sunt evecti?*

Joachaz, Joas, Jeroboam secundus, & Zacharias, scelerati omnes & primi illius Jeroboami imitatores, quorum primus septemdecim, alter sedecim, tertius unum & quadraginta annos, postremus menses duntaxat sex,
post

usque ad captivitatem Babylonicam. 89
post duodecim ferè annorum interregnum,
imperavit.

*III. Quinam fuere postremi Israëlitarum
Reges?*

Sellum, qui Zachariam post Semestre imperium regno & vitâ expulit, utroque & ipse expulsus à Manahemo, cum uno non amplius mense regnâset. Manahemo post decem annorum tyrannidem succellit Phaceia filius, bienniô post sublati conspiratione Phaceæ, qui, ubi regnum annis viginti occupaverat, parricidii sui pœnas ex lege talionis solvit, ab Osea parricida interreptus.

*IV. Quomodo tandem Regnum hoc penitus
est eversum?*

Postquam Reges Israëlitis omnes à Jeroboamo ad Oseam usque de impietatis palma concertârunt, ac populus ad Regum suorum exemplum & mores vitam quoque suam conformaverat, impletâ tandem scelerum mensurâ, ab iis ipsis captivus est abductus, quorum flagitia sibi imitanda propoluerat. Itaque Salmanasar Assyriorum Rex, Samariâ post tertium obsidionis annum expugnâtâ, totôq; regnô in suam ditionem redactô, populum cum Rege Osea in perpetuam servitutem abstraxit; quos inter Tobias Vir sanctissimus numerabatur, ut bonis in captivitate solatiô, malis verò ad vitam meliorem incitamentô esset.

3314.

CAPUT V.

De Regibus Judæ.

Horum fuêre viginti, quorum duodenos priore, octonos posteriore paragrapho referemus.

§.

Duodecim Reges Judæ à Roboamo
ad Ezechiam.

*I. Quot ex vicenis his Regibus pietatem con-
stanter coluere.*

Quaterni duntaxat, videlicet Josaphat, Joatham, Ezechias, & Josias Manasses pessimè ccepta meliore fine emendavit: Asa verò, Joas, & Ozias bona initia malo exitu terminârunt. Reliqui duodecim sceleratè vivendo æternam nomini suo maculam inussêre. Regnârunt viginti. hi Reges universè annos sex & octoginta supra trecentos, ab anno scilicet mundi ter millesimò. sexagesimò, ad ter millesimum quadringentesimum quadragessimum textum.

*II. Quo successu Roboam Regnum, iò Tribuum
secessione diminutum gubernavit?*

Hunc quoquè, perinde ac Salomonem parentem, mulieres perdidêre, à quibus jam inde ab adolescentia depravatus, ad omnem dem libidinem ac nefarium idolorum cultum populo faciem prætulit. Quapropter iratus DEUS, Sefacum Ægypti Regem innumerabili
cum

cum exercitu in Judæam immisit, qui munitissimis Regni urbibus captis, Templique & domus regie thesauris direptis, gravia insuper tributa imperavit. Obiit Roboamus annò regni sui decimò septimò, infortunatior longè, quòd religionem, quàm quòd regnum maxima sui parte perdiderit.

III. Quis eidem in regno successit?

Abiam, mali corvi malum ovum. Hic contra Jeroboamum, qui octingenta millia in aciem eduxerat, cum quadringentis millibus acie congressus, ac propè circumventus, DEI ope implorata, cecidit hostium quinquies centena millia. Nec is tamen tantò beneficiò ab imitanda patris impietate absterri potuit. Præcoce igitur fatò, annò nempe regni tertio, è vivis est sublatus, nè diutius DEI beneficiis abuteretur.

IV. Num Aza, ejus successor, felicioribus auspiciis regnavit?

Hujus initia laudatissima fuere; nam idolis & impiæ superstitionis monumentis ubique abolitis, regnum suum omne repurgavit: hinc in præmium restauratæ religionis Æthiopum decies centena millia internecione delevit. Idem tamen justa reprehensione non caruit, 1. quòd DEO, cujus opem contra Æthiopes expertus jam erat, diffusus, Syrorum Regis societatem non profano tantum ærarii sui, sed sacro quoque Templi aurò sic mercatus. 2. Quòd Prophetæ, indigni fœderis pœnas denunciante, compedes injici, mul-

multosquē de populo, facinus hoc palàm improbantes, necari iusserit. 3. Quòd vehementissimo pedum dolore discrutatus, ad medicos potiùs, quàm DEUM confugerit. Obiit tandem hoc ipso ex morbo annò regnì sui quadagesimò primò, funere sumptuosissimo elatus. 3120.

V. Quem hic regnì heredem reliquit?

Josaphatum Principem religiosissimum, cui prima cura religionis, altera justitiæ fuit; hinc urbibus ac pagis sacræ Legis Doctores, tribunalibus incorruptos dedit Judices. His propugnaculis, religione nempe, & justitiâ, regnì sui fines contra hostium incursiones firmissimè præmunivit. His solis armis prodigiosam illam retulit victoriam, quando imensus Barbarorum exercitus, terrore panico divinitus immisso, mutuis se cædibus ad internecionem usquē confecit, tantamquē victori incruento reliquit prædam, ut ei exportandæ vix triduum suffecerit. Vitam piè, gloriosequē finit annò regnì sui quintò & vigesimò, mundi 3145. hoc unò infelix, quòd affinitatem & fœdus contra Syrios cum impio Achabo, & commercii societatem cum Ochozia, Achabi successore, inièrit.

VI. Num pari laude Joram filius imperavit?

Hic paterna institutione neglecta, Athaliam conjugem, Achabi & Jezabelis filiam, omnis impietatis & crudelitatis Magistram habuit, qua instigante non solum sex fratres, & quosdam è parentis consiliariis de medio sustulit,

stulit, sed abominanda intuper vituli aurei, & Baalis sacra in regnum Judææ invexit. At mox sensit vindicem DEI manum; nam ab impio hoc Numinis desertore defecerunt Idumæi, Philisthæi, & Arabes, qui Judæâ depopulatâ, regiam ipsam expilârunt, liberosque omnes, unô Ochoziâ natu minimô superstite, interfecerunt. Ipse verô insanabili viscerum dolore percussus, totôque bienniô di-rè vexatus, scelestam tandem animam annô regni quartô evomuit, DEO invisus & hominibus; unde etiam exequiis & sepulchrô caruit regiô.

*VIII. Quid de Ochozia, Athalia, & Joa
memorandum?*

Ochozias paternam, maternamque impietatem imitaturus, à Jehu Achabicæ stirpis exterminatore, unâ cum Joramo Israël's Rege occiditur, cùm annô vix integrô scôptum tenuisset. Inde Athalia thronum, Ochoziæ filii morte vacuum, occupans, quidquid supererat stirpis regis, sustulit. Unus Joas, Ochoziæ filius natu minimus, aviæ crudelitati ab amita est subtractus, quem in Templo clâm educatum annô ætatis septimô Jojadas Pontifex paternum in solium restituit, exturbatâ & occisâ furiâ illâ, quæ sex annis tyrannidem exercuerat. Tum verô novo cum Rege cæpit religio revirescere, & lætam omnia faciem induere, quoad nempe Jojadas, qui Principem optimis consiliis regebat, superstes fuit. At eô vitâ functô, Procerum assen-tatio-

rationibûs corruptus, ab avira religione descivit, fana instauravit, & Zachariam Prophetam, Jojadx filium, impiis molitionibus adversantem, in ipso Templi vestibulo lapidibus obruit. Ob quæ, aliæq; delicta Judæa regio à Syris devastata, regni proceres interempti, Rex ipse in lectulo decumbens à suis est trucidatus, annô regni quadragelimô, mundi 3196. Circa hoc tempus Jonam Propheram DEUS Niniven ablegavit, commune ut urbi excidium denuntiaret; quod tamen & Rex, & incolæ pœnitent à, & iriaque criminum detestatione in tempore averterunt.

*VIII Quam laudem Amasias, & Ozias sunt
commeriti?*

Amasiam victum capturumque, in urbem regiam Hierosolymam triumphali pompâ introduxit Joas Israël's Rex, dirutisque mœnibus, & gazâ omni tam sacrâ, quam regâ direptâ, eundem sibi vectigilem fecit. Vitam posuit annô regni undetrigesimô, solida suorum conjuratione oppressus. Hujus in locum populi studiis suffectus est Azarias, sive Ozias filius, sedecim annorum adolescens, qui, quàm diu DEO adhæsit, cœlesti protectos auxiliô, regnum felicissimè administravit: ac dum sui oblitus, in manus sacerdotale involat, mox leprâ divinitus allatus, ab omni etiam civili functione depellitur. E vita migravit annô regni quinquagesimô secundô, mundi ter millesimô ducentessimô septuagesimô septimô. (3277.)

*IX. Quam populi regendi viam inire Joatham
Ozia, & Achaz Joatham filius?*

Longè diversissimam; hinc quantum laudis sibi tum religionis studio, tum bellicæ fortitudinis gloriâ, sedecim, quibûs regnabat, annis comparaverat Joatham parens, tantum infamiæ & dedecoris contraxit Achaz, degener omnino filius, juratusque & Numinis & avitæ religionis hostis. ac idolorum cultui ad extremam usque insaniam & impietatem deditus. Quapropter maximis cum cladibûs attrivêre Idumæi, Philisthæi, Reges item Israël, Syriæ, & Assyriorum. Nec sic tamen reliquit demens, sed deterior in dies factus, annò regni sextò & decimò mundi 3308. vitam sceleratissimè actam cum æterna morte commutavit, indignus Regum sepulchrâs & omni posterorum memoriâ.

§. 2.

Octo Reges Juda ab Ezechia usque ad captivitatem Babylonicam.

I. Quis Achazo successit?

Ezechias, pessimi parentis optimus filius, qui nihil antiquius habuit, quàm ut religionem, patris impietate propè collapsam, in integrum restitueret, obliteratis undique nefariæ superstitionis vestigiis. Quapropter maximis & prodigiosis à DEO favoribûs est cumulatus; quod tunc maximè patuit, quando DEI jussu Angelus centum & octoginta quinque

quæ millia militum, quos Sennacherib Assyriorum Rex Hierosolymis admovent, una nocte interfecit. Ezechias porro vitam, ingenti miraculo, quò revocatus cum horologii sciatherici umbra, solis cursus, ad quindecim annos prorogatam, laudabilissimè finit anno regni vigesimo nono, mundi 3337. Aliquot antè annis, quàm Ezechias regnum cepisset, urbs Roma à Romulo ædificari cœpta est anno mundi 3301. Alii 3300. alii 3302. aut ferius conditam ajunt.

II. Quam sibi laudem Manasses, ejusque filius Amon regnando peperere.

Duodecim annorum puer erat Manasses, quando ad regni gubernacula, quæ quinquaginta quinque annos ipsos tenuit, est admotus, ac primo statim anno, pessimis artibus, ita depravatus est infelix puer, ut nullum propè facinus inausum, intentatumque relinqueret. Verùm ubi ab Assyriorum Regis Ducibus captus, & cum florenti nobilitatis Judaicæ Babylonem est abductus, Divino, inter custodiæ tenebras, oborto lumine, scelorum suorum inmanitatem jam tandem agnoscere, detestari, & amarissimis deflere lacrymis cœpit. Nec multò post libertati ac regno restitutus, qui populum prius pravò suo exemplò ad impia lacra pellexerat, jam totus à se diversus, eundem ad pietatem & avitæ religionis cultum reduxit. Sub hæc tempora Hebræa illa Amazon Judith, for-

mæ & virtutis miraculum, de Holoferne Assyriorum Duce triumphavit, quem factò supra sexum generosò virago fortissima suomet in tentorio obtuncavit, atque unico hoc ictu hosti præpotenti, ac præferoci nervos omnes incidit. Manassi succellit Amon filius, & imple impiis procerum quorundam technis ad immania scelera inductus, vivo etiamnum parente, quem secutus dehinc est peccantem, non item poenitentem. Itaque annò regni secundò ab ipsis met domesticis est interemptus, ut eos haberet scelerum suorum ultores, qui ad peccandam fuerant concitatores.

III. Num Josias quoque impii parentis vestigiis insistit?

Minimè omnium; quin potius ad eximiam pietatem jam indè è teneris informatus, veri Numinis cultum, à parente profligatum, instaurandum ubiquè, & propagandum suscepit, abolitâ omni penitus simulacrorum, rituumque sacrilegorum memoriâ. Obiit tandem ex vulnere Princeps religiosissimus annò re, ni trigesimò primò, mundi 2325 in expeditione contra Nechaonem Ægypti Regem, inconsultò DEO, suscepta, longiore vita dignissimus, nisi populus impius Rege tam pio indignum se pridem reddidisset.

IV. Quæ tandem quatuor ultimorum Regum, Joachazi, Joakimi, Jechonia, & Sedecie fuit fortuna?

Joachaz, degener Josiæ filius, post trimestre imperium à Nechaone Ægypti Rege sol-

libo dejectus, fratri Eliacimo, seu Joakimo, regnum cedere cogitur. Joakimus porro scelerum sceleribus cumulando impendentem dudum regno Judaico procellam in latus, suorumque est caput celerius concitavit. Igitur Nabuchodonosor, oblectâ, captâ quæ Hierosolymâ, Regem cætenis vinctum Babylonem abducit, pauloque post in regnum restituit, imperatorem præter nos tribuit, quod cunctis triennium ægè solvisset, quartum post annum rebeliare coepit. Denique igitur à Chaldæis captus, occisusque, ac extra urbis mœnia est projectus, feris & volucribus in prædâ cessurus. Anno regni undecimo, mundi 3436.

Joakimo successit filius Joschias, sive Jeconias, paternæ imperatris hæres, qui tertio post mense, quam Hierosolymis regnare coeperat, cum Matre, uxore, & regni principibus, omnique gazâ Babylonem est a nepus.

In hujus locum Mathanias, sive Sedecias, patruus est susceptus, qui in pietâ tandem scelerum menturâ, sibi regnoque toti ultimum accersivit exitum. Capta igitur a Chaldæis post durissimam obsidionem est Hierosolyma, & unâ cum Templo illo augustissimo incensa, ac funditus eversa; retractus est fuga Sedecias; ejus liberi in parentis conspectu trucidati; Rex ipse oculis oratus, injectisque catenis, anno regni undecimo cum ingenti, novilorum præsertim, caterva; Babylonem est perductus, ubi in vinculis aliquantò post equalore & mœrore confectus contabuit. Atque ita

itā regnum hoc nobilissimum, perinde atque antea Israëliticum, tot scelerum gravissimorum pondere concussum identidem & labefactum, tandem omninò concidit annò mundi ter millesimò quadringentesimò quadragesimò sexto. (1446) Post 70. annorum servitutem Judæis in sedes quidem suas remigrare licuit; semper tamèn alienis deinceps dominis subiecti, nec unquam sui ampliùs juris, sed mancipia fuerunt.

Observationes ad V. Historiæ Biblicæ Partem.

I. Quis terræ illius à DEO promissæ à primis regni exordiis status erat & conditio?

Regnante Davide, imò & Salomone, antequam suis hic cupiditatibus regendum se tradidit, regio illa totius orbis fortunatissima dici haud injuriā poterat; ac ubi regnum, in perantium præcipuè viciò, in Judaicum & Israëliticum discessum est, hoc idololatria corruptit penitus atque pessumdedit: illi contrà tandem sua stetit incolumitas, quoad Rex cum populo supremi illius Domini imperio se submittebat.

II. Quinam Prophetae illis maximè temporibus floruerunt?

Elias, Eliseus, Iſaias, Jeremias, Ezechiel, Oſeas, Joël, Amós, Micheas, Sophonias, &c. qui magna virtutis æmulatione, & ardentī

religionis feryore incensi, in Regum æquæ ac populi flagitia gravissimè invehebantur,

III. *Cur DEUS illa tempestate tot Prophetas misit?*

Id nimirum summopere exigebat & hominum, & temporum illorum inquiras; quamquam pauci admodum numerabantur, qui aut eorum prædictionibus haberent fidem, aut monitis saluberrimis morem gererent.

IV. *Quæ potissimum causa fuerat scissi primùm, tum collapsi penitus regni Israëliticæ ac Judaicæ?*

Exaggerata criminum gravissimorum moles, quæ uti priscis illis temporibus, ita hodieque urbes, regiones, ac regna florantissima pessumdare, funditusque evertere consuevit.

V. *Quis rerum in orbe reliquo cursus tunc erat?*

Regnum Assyriorum, Nabuchodonosore imperante, summum gloriæ & potentiae verticem attigerat. Græcia novis in dies incrementis augetur, ac fermè è diversis rebus publicis, regnisque minoribus constabat. Roma tenuibus, ut sit, initiis recens nata, sensim adolefcebat ad totius mundi imperium. Cæterum orbis propè universus veræ fidei lucem perosus, in densa errorum ac superstitionum caligine oberrabat.

PARS VI.

De captivitate Babylonica, & quæ exinde ad Hierosolymæ usque excidium sunt consecuta.

Quæ 4. sequenti usque capitibus comprehenduntur, cum totidem mundi Monarchiis quodammodo congruunt; nam 1. captivitas Babylonica in ultima Monarchiæ Assyricæ tempora incidit. 2. Ducenti & octo, qui à captivitate Babylonica fluxerunt anni, cum Persica. 3. Tria, quæ proximè sequuntur, seculis, cum Græca. 4. Qui supersunt anni 29. ante, & 70. post Christum natum, cum Romana concurrunt Monarchia.

CAPUT I.

De 70. annorum captivitate Judæorum sub Monarchis Assyriis.

1. *Quid captivitatis illius tempore singulari dignum memoria occurrat?*

Daniel Prophetes ob admirabilem arcanorum coelestium cognitionem, & reconditam sapientiam summa apud Reges illos pollebat auctoritate & gratiâ. Hic tenera etiamnum ætate in captivitatem Babyloniam fuit abductus, ubi variis utriusque fortunæ casibus jactatus, firmus semper & immobilis persistit, ac ne transversum quidem unguem à virtutis

tramite unquam ducellit, sapientiæ, fortitudinis, castimonix, & integritatis miraculum.

II. *Cur Daniel à Nabuchodonosore tot tantisque honoribus est cumulatus?*

Regi post quietem objectum erat somnium, cujus, ubi exegitavit, nã est oblitus, ut se tamen somniasse memor illi. Igitor ex hario-
lis tam somnium ipsam, quàm ejusdem interpretationem exquirat. Cum ad postulatum tam intolens omnibus haberet aqua, Daniel, de re tota divinitus edoctus, somni totius seriem Regi enarrat, oblatam videlicet quiescenti fuisse statuem prægrandem, cujus caput aureum, brachia & pectus argentea, venter & femora ærea, cibiæ ferreæ cum pedum digitis partim ferreis, partim fictilibus, in quos incidens lapis, de monte scilicet hominum manibus avulsus, statuem totam contriverit penitus & comminuerit, unde quæ in montem excreverit tam vastum, ut orbem impleret universum. Et capite quidem aureo Assyrio-Babylonico, pectore argenteo Persico, ventre æreo Græco, ac pedibus quæ ferreis, quæ fictilibus Romanum potendi imperium, hisq; omnibus succellurum regnum aliud longè augustius, stasibusquæ, utpote in omne ævum duraturum, prioribus singulis in nihilum tandem abituris. Hac somni mystici interpretatione Rex totus attonitus, Daniele, tanquam Deorum aliquem, prono sinu erram vultu veneratur. Cumquæ is honores hos non sibi,

sibi, sed DEO soli deberi assuerasset, Rex præcelsis amplissimâs cumulatam, cunctis Babilonis Provinciis præfecit.

III. *Quid de tribus Danielis sociis Anania, Azaria, Misâele, sive Sidrach, Misach, & Abdenago, divina traunt Li-*

tera?

Hi nulla adduci ratione poterant, ut auream Nabuchodonosoris statuam adorarent. Ig. tyranni jussu, in fornacem, septuplò vehementius atque aliàs consueverat, succensam, ligatis pedibus, conjiciuntur; unde tamen incolumes prorsus, ac, nè capillo quidem adusto, sunt egressi. 3456.

IV. *Quam Daniel pœnam superbo Nabuchodonosori subeundam prædixit?*

Futurum, ut, qui divinos adeò honores affectare ausus esset, infra homines abjectus, per agros, silvasq; pecudum more vagetur, ac annis septem fœnô bovis instar ve'catur. Quam prædictionem mox rei veritas comprobavit. 3464.

V. *Qua occasione Regi Balthasari imperii Babilonici interitum denuntiavit Daniel?*

Dum is splendidissimo de nocte convivio afficiens, sacras etiam pateras è Templo Solymæo ablatas, mentæ inferri, atque in honorem Deorum suorum exliccari jubet, ecce tibi! manus ad parietem juxtâ candelabrum, videntibus cunctis & cohorentibus exarat: *Mane, Thecel, Phares.* Camquæ horum vim

ac sensum verborum ne conjecturâ quidem assequi ullus posset, Daniel protinus accersitus, Regi significat, DEUM numerâsse annos, quibus regnâisset, operaquæ ejus omnia ad libram exegisse; quæ tamen justo caruissent pondere: itaque vitâ & regnô, in Medos ac Persas jam nunc dividendo, exturbatum iri id quod eadem illa nocte factum, quâ urbs Babylon captâ ab hoste, cadibûs, rapinâs, incendiis vastata; Rexque ipse temulentus cum suis trucidatus.

VI. Num Judæi captivitatis suæ tempore durius, asperiusque sunt habiti?

Quin potius leniter, clementerque fuisse acceptos, inde conjici posse videtur, quod eorundem tribules, nempe Daniel primus a Rege Nabuchodonosore, Ananias verò, Azarias, & Misâel provinciarum præsides & supremi tribunalium præfecti fuerint constituti, atque adeò non auctoritatem modò summam, sed imperium quoque, servi licèt & captivi, in suosmet dominos, mirabili DEI dispositione, obtinuerint.

CAPUT II.

Judæorum res gestæ sub Monarchis Persicis.

I. Qua ratione Judæi è diuturna sua captivitate sunt exempti?

Cùm Cyrus, primus Persarum Monarcha, totò Babyloniorum imperiò in ditionem suam rede-

reducto, ex Judæis intellexit, in sacris eorum Voluminibus multò antè & suam de Babyloniiis victoriam, & populi Judaici missionem prædictam fuisse, publico diplomate potestatem fecit omnibus in patriam remigrandi, Templique instaurandi redditis, quæ indè direpta erant, Vasis sacris. Igitur annò 3516. quadraginta & ampliùs Judæorum millia Hierosolymam, Zorobabele ductore, sunt reversi.

II. Penes quos Judæorum erat regimen post eorundem in patriam reditum?

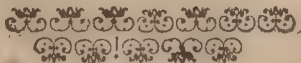
Imperium summum, penes Reges Persarum erat, è quorum arbitrio, consensuque Pontifices, Duces, & Magistratus suis è tribulibus deligere iis permissum erat

III. Quo tempore urbis Hierosolymitanæ mœnia reedificari cœpta?

Imperante Artaxerxe, quintò Persarum Monarchâ, à quo Nehemias, Judæorum Dux, apud Regem gratiolus, hanc tandem facultatem impetraverat.

IV. Quinam Judæorum Duces fuere sub Monarchis Persicis?

1. Zorobabel. 2. Joacim. 3. Eliasib. 4. Esdras. 5. Nehemias. 6. Jojadas. 7. Jonathan, è quibus duo postremi cum suis successoribus Duces simul ac Sacerdotes fuerant.

CAPUT III.

Judæorum res gestæ sub Monarchis Græcis.

Memorandus hic 1. Status Judææ sub Alexandro Magno. 2. Sub Regibus Ægyptiis. 3. Sub Monarchis Syricis. 4. Sub Sacerdotibus, regium sibi titulum vendicantibus.

§. 1.

Judææ status tempore Alexandri Magni.

I. Quem in finem Alexander cum exercitu suo Hierosolymam contendit?

Statuerat omnino urbem hanc vi capere Alexander, quòd Tyrum obsidenti annonam Judæi mitrere recusassent. Verùm ad conspectum Juddi, cum Levitis sacerdotali habitu obviam facti, totus repente immutatus, placatusque est.

II. Quid Alexander Hierosolymis egit?

Templum ingressus, supremo Numini ex summi Sacerdotis præscripto sacrificasse perhibetur. Ajunt quoque, ostensum ei Danielis librum, in quo Græcum quendam Persas debellaturum vates prælagiorat. Quam ille prædictionem de se ipse interpretatus est.

III. Quanam Judæis ab Alexandri obitu evenère?

Calamitates, ærumnæque non leves cum Regum Ægyptiorum, tum Syrorum, Judææ tunc dominantium, tyrannide perpetuendæ ipsis erant.

§. 2.

§. 2.

Judæorum varia fortuna sub Regibus
Ægyptiis.

I. *Quis Alexandrò demortuò in imperio suc-
cessit?*

Monarchia hæc in regna complura distracta
mox fuit, quæ Duceum præcipuissimè sese par-
tiebantur. Ex his Macedonicum, Ægyptium,
& Syrium præ cæteris eminebant.

II. *Quenam Oniæ & Simeonis Pontificum
temporibus gesta sunt?*

Ptolomæus Lagi filius, Syriâ, Phœniciâ &
Judæâ, cum urbe Hierosolyma sub imperium
suum redactis, amplius centena Judæorum
millia in Ægyptum abduxit, è quibus trigin-
ta circiter bellatorum millia in urbem muni-
tionum præsidis collocavit: imbellem verò
turbam senum, mulierum, adolescentium, mi-
litibus in servitutem tradidit.

III. *Nam melioribûs auspiciis Eleazarus
Pontificatum gessit?*

Omnino; nam Ptolomæus Philadelphus,
qui Lagidi parenti successerat, gentis Hebrææ
perstudiosus, multo eam favore complecteba-
tur. Hic conquestis undique librîs Biblio-
thecam longè celeberrimam Alexandriæ in-
struxit, quam ut Hebraicis quoque volumi-
nibus ornaret, ab Eleazaro Pontifice mitti ad
se petiit viros apprime peritos, qui sacros il-
los Codices è linguâ Hebraica in Græcam
transferrent. Is duos & septuaginta Græcè
simul

simul ac Hebraicè doctos, nec virtute minùs, quàm eruditione præstantes è senioribus delegit, qui, licèt ex Auctorum gravissimorum sententia separatis quisque cellulis inclusi essent, opus tamen hoc totum mirabili non sententiarum modo, sed verborum quoquè consensione irà absolverunt, ut singulorum exempla nè voculâ quidem inter sese discreparent. Quapropter Rex admiratione & gaudio plenus non solum Interpretes singulos muneribùs amplissimis ornatos à se dimisit, sed vasa insuper plurima ex auro argentoquè ad sacros Templi usus liberali manu adjecit, omnibùs, quos parens ex Judæis captivos detinuerat, libertate donatis.

IV: Quinam, Eleazarâ virâ & Pontificatu functô, sacris præfuere?

Manasses, Eleazari patris, hocquè è vivis sublato, Onias secundus, qui sub Ptolamæo Philadelpho, & Evergete, Ægypti Regibus ætatem degebant tranquillam, & pacatam.

V. Num equè pacatus fuit Simonis alterius Pontificatûs?

Huic multùm negotii facesserat Ptolemæus Philipator, Evergetæ filius, qui dum Hierosolymam delatus, non Templum modò, sed ipsa quoquè adyta, Simeone Sacerdote frustra dehortante, subire tentat, membrîs repentè omnibùs dissolutis, divinitùs inhibetur. Nec tamen, ubi se colligit, à proposito desistit; sed in Ægyptum cum atrocibus in Judæos minis profectus, ad Ægyptios ritus indignissimis

modis quàm plurimos compulsi; eos vero, qui in religione firmi perseverabant, elephantibus conculeandos objecit, cui spectaculo Rex ipse semel, iterum ac tertio fore esse statuerat; sed prius tunc sopore divitiis immisso, tum mentis alienatione, ac tandem genitorum coelestium, qui minaci vultu spectabiles se præbuerant, interventu, ab impio proposito abstinere cogebatur. Quapropter Judæos vinculis solvi, ac suam quemque domum repetere jubet.

§. 3.

Status Judæorum sub Regibus Syriæ.

I. Quid Onias III. Pontifex actum?

Cùm Seleucus Philopator, Rex Syriæ, ex perfido transfuga intellexisset, ingentes opes ac thesauros in Templo Solymæo reconditos esse, Heliodorum, unum de proceribus suis Hierosolymam misit, qui eas pecunias in regium ærarium transportaret. Ac licet Onias disceptatori sacrilegò pro virili se opposuerit; actum tamen egisset, nisi eques coelestis cum binis peditibus, à DEO submissis, Heliodorum flammis tam atrociter exceperent, ut is vitam servatam in lucro ponens, se infectà abire sit coactus. Onias porro fraude atque invidiâ Jonis, fratris sui, sacerdotio primum dejectus, ac tandem Menelai, qui in Pontificatum se intruserat, perfidiâ, morte indignissima est sublati. Indè Ecclesia Judaica legitimis Sacerdotibus sexennium orbata erat, donec scilicet Machabæi ritè succedere

II. Quò animò Antiochus Epiphanes in Judæos fuerat?

Iniquissimò; hinc cum Judæi Dace destituti essent, hominum provincias magnam cum exercitu invasit, irritatus maxime, quòd ejusdem mortem, uti mendax fama spargebat, non lucta, sed publicis gaudiis fuissent prosecuti. Expilatâ ergo Hierosolymâ, amplius ducenta Hebræorum millia tractari jussit, hæc multò paucioribus publico in foro pecorum more venum expositis. Atque hæc probalia erant illius immanitatis, quâ bienniò exactò, in Judæos delævit, quorum urbe primariâ rursus direptâ & igne ferroque vastata, sub mortis poena vetuit, nè quicumque Legem Mosaicam profiteretur. Demum Jovis execrandi simulacrum in ipso Templo adorandum proposuit, eique porcinas carnes immolari, atque ab Judæis absumi præcepit.

III, Quinam ex Judæis illustriora fortitudinis
specimina hoc tempore edidère?

Primus erat Eleazarus, senio venerandus, qui pro avita religione mori maluit, quàm iniquissimo Regis mandato in gustanda scilla morem gerere. 2. Septem fratres Machabæi unâ cum Matre, qui omnes, nè supremi Numinis offensam incurrerent, extrema quæque perpeti decrevere. Quam animi constantiam exquisitissimò tormentis examinificati, luere coacti sunt, Matre spectante. filiosque ad luctam tam generosam cohortante, quibus demum & ipsa funus extremum accessit.

fit. 3. Mathathias Machabæus cum viginti quinque suorum millibus tyranno sese adversus opponere, in fortitudinis theatrum prodit, nullis minis expugnabilis, Dux simul ac Sacerdos. 3888.

IV, Quis, Jude Machabæo Duce, armorum successus fuit?

Longè optimus; nam is ingentes Antiochi copias profligavit, non tam aranis, quàm cœlestibus suppetiis, quas jejuniis ac precibus impetrabat, confusus. Antiochus, qui tunc belio Persicò distinebatur, cognita suorum clade in furem actus, consilium à celeritate caput, ratus hanc unâ negotium confici, ipsamque Hierosolimam everti posse, si quàm occissimè rebus suis assistis præsens ipse succurreret. Verùm in itinere viscerum dolore ingenti correptus, furere simul ac vivere desinit. Judas, Nicanore quoque Antiochi Eupatoris Duce devicto, eductoque non uno bellicæ fortitudinis specimine, tandem in pugna perstinacissima contra Bacchidem, Demetrii Regis Legatum, vulneribus, mortique non hosti succubuit.

V. Quid Jonathas Jude Machabæi frater præclari gessit?

Ductoris ille Hebræi simul, ac sacerdotis dignitate præfulgens, Bacchidem debellat, multis insuper palmis ac trophæis inclitus. Tandem perfidiâ Tryphonis, Syrii satrapæ, cujus promissis pius nimio fidebat occiditur.

VI. Cui-

VI. Cuinam, Jonathâ subiatô, Sacerdotis
supremi dignitas delata est?

Simoni, Jonathæ ac Judæ fratri. Is præliis aliquot adversus Tryphonem prosperè gessis, à Ptolemæo genero, qui sacerdotali dignitati inhæbac, ipsas inter epulas trucidatus est.

VII. Quis Simonem securus?

Tertius ejusdem filius Joannes à domita Hyrcania Hyrcanus appellatus. Huic satis quieto esse licuit, quod finitimi Reges Syriæ, atque Ægypti, duo antehac Judæorum flagella, aliis essent curis, armisque distracti. Vir cum esset clarissimus, æternam tamen contaminatæ religionis maculam Machabæorum familiæ aspersit, professus sectam Saducæorum, qui Angelos, reliquosque Spiritus, uti & animarum ad vitam reditum, anilibus fabulis annumerant.

§. 4.

De Statu Judææ sub Pontificibus. regium sibi titulum vendicantibus.

I. Quis primus summus Pontifex simul,
ac Rex Judææ exstitit?

Aristobolus, Hyrcani filius, Regis nomen & insignia primus post Sedeciam sumpsit. Hoc ut stabiliret, & Matrem & Antigorum fratrem interemit, reliquis fratribus arcto carceri inclusis. Undè haud amplius annò Judææ præfuit, sanguinis copiâ suffocatus eo in loco, ubi prius manus crudeles fraterno cruore conspurcavit. 3950.

II. Cui

II. Cui reliquit Aristobulus regale Sacerdotium?

Alexandro Jannæo. Fratris furorem hic unus evaserat, ipsemet tigride immanior: nam postquam sexennii spatio quinquaginta Judæorum millia mactavit, octingentos insuper Judæorum proceres, qui ejus tyrannidem improbabant, jussit in furcas agi, & in illorum, adhuc spirantium, conspectu, uxores ac liberos jugulari. Tandem, fatigata per viginti quatuor annos tyrannide, vino & sanguine ebrius, morbum contrahit, atque animam scelestam orco transmittit. 3975.

III. Quis tyranno huic successit?

Salome Jannæi conjux, quæ, post nonum gubernationis annum, filium natu majorem, Hyrcanum secundum, quem jam ante Pontificatui præfecerat, Regem constituit.

IV. Qualis fuit Hyrcani gubernatio?

Varia & inconstans: cum enim regni negotia remissius curaret, Aristobulus frater, illum armis victum, regno exiit. Verum Pompejus, Romani exercitus Dux, captâ Hierosolymam, Hyrcano Pontificatum cum regno restituit, Aristobulo cum filiis Romam abducto:

V. Quid Pompejus memoratu dignum gessit in Templo Solymæo?

Postquam illud vi expugnavit, duodecem quidem Judæorum millia interemit, ex eo tamen nihil abstulit, imò nec Sacerdotes, sacris intentos ob Templi reverentiam turbari permisit.

VI Quis Machabeorum ultimus regnavit?

Antigonus, Aristobuli filius, Romano è carcere elapsus, ob arrogatum sibi Regis titulum, à Senatu artibus Herodis, hostis reipublicæ declaratur, ac in publico foro Antiochiæ, securi percutitur, Machabeorum è gente, & ex Tribu Juda Rex ultimus, atque infelicissimus 4014.

CAPUT IV: De Rebus Judaicis sub Romanis Imperatoribus.

I. Quando Judea in potestatem Romanorum venit?

A tempore Judæ Machabæi Romanis fœdere quidem juncti erant Judæi, non tamen subiecti. At ubi Hyrcanus, à fratre regnò privatus, ope Pompeji illud precatò recepit, Judæa suam amisit libertatem, Romanis supremum in Judæos dominatum nunquam amplius dimittentibus. Itaque Judæa idem, quod aliæ hæctenùs Provinciæ, experta est, Romanos, ex armorum sociis, demum fieri populorum dominos.

II. Quis, extinctis Machabæis, Judeam rexit?

Herodes, Magnus dictus, flagitiis maximus. Hic tamen non erat de gente Judæorum, suis tamen assentionibùs, & immensa octingentorum talentorum profusione ab Augusto regnum obtinuit. 4017.

*III. An Herodes, ejusque successores supremi
erant Judææ Domini?*

Neutiquam: secus enim Judæa in censum non venisset, cum Augustus orbem universum describi jussit. Patebat ergo Herodes Romanis, ut adeo Regis appellatio multum splendoris, potentiae parum haberet.

*IV. Quod regnante Servator mundi in lucem
fuit editus?*

Herodes Judææ tunc imperabat; qui, cum ex tribus Magis, cognovisset, novum Judæorum Regem natum esse, sceptro suo metuens omnes, circa urbis Bethlehemiticæ confinia, parvulos, biennium nondum egressos, cæde inaudita jugulari præcepit. Quod auditò Augustus dixisse fertur, malle se Herodis porcum, quam filium esse: à porcorum enim cæde & sanguine Herodes, utpote Profelytus, religionis prætextu abstinerebat, non item à cæde hominum.

*V. Quanam alia Herodiana crudelitatis
monumenta extant?*

1. Mariamnem conjugem, Principum Matronarum decus. 2. Alexandram socrum cum ejus filio. 3. Aristobulum, Alexandrum, & Antipatrum filios suos. 4. Judæorum primates obtruncari jussit, additò etiam, cum de vita conservanda desperaret, crudeli imperiò, ut omnis Judæorum nobilitas, minacibus edictis in urbem Jerichuntinam convocata, circòque Amphitheatrali inclusâ statim, ab obitu

116 *Pars VI. De captivitate Babylonica*
tu suo contrucidaretur, ne videlicet sinè pu-
blico, saltem ob aliorum cladem, luctu effer-
retur.

*VI. Quas penas Herodes etiamnum in hac
vita dedit?*

Postquam cum innumeris, gravissimisque
infirmis diu est conflictatus, tandem
morbò pediculari, inter intolerabiles putre-
scientis totius corporis foetores miserandam in
modum absumptum est hoc generis humani,
omniumque flagitiorum monstrum.

*VII. Quinam ex Herodis stirpe Judæam
gubernârunt?*

Tres Herodis filii; Archelaus, Philippus, &
Herodes Antipas, qui ultimus Joannem Ba-
ptistam, incestas nuptias exprobrantem, ob-
truncavit, Servatorem verò nostrum, cum
nullum ab eo, uti speraverat, in petrarat pro-
digium, instar emotæ mentis hominem ludi-
brio habuit.

*VIII. Quo tempore Servator noster cruci
est affixus?*

Annò à nativitate sua trigesimo quarto,
Tiberio imperante, & Pontio Pilatò Judææ
præfectò.

*IX. Quid acta Apostolorum memorant de
Herode Agrippa?*

Fuit is Herodis Magni nepos, juratus Chri-
stianorum hostis. Jacobum, cognomine Ma-
jorem, Jerololymis capite minuit, idem sup-
plicium irrogaturus Petro, nisi Christus per

An-

Angelum eff actis vinculis illum eduxisset e carcere. Porro hic Herodes eò dementiæ venerat; ut Cæsareæ in ludis publicis, majorem homine mortali, sui venerationem expetierit. Deum se ab insana plebe adorari passus. Verùm hunc scenicum Deum, vindices à DEO immissi vermes non diu post inter incredibiles dolores devorârunt.

Quis Regum Judææ postremus fuit?

Agrippi Herodis Agrippæ filius, quem Judæi, excitato contra Romanos tumultu, primò Hierosolymâ, mox toto regno expulerunt. Sic regnum Judaicum penitus extinctum, & translatum est ad Romanos, Hierosolymam, & omnem Judæorum gentem non multò post excisuros.

XI Quomodo impletum vitium Jacobi Patriarchæ de scepro à Domo Juda non auferendo usque ad Messie adventum?

In Antigono, qui ultimus ex Tribu Juda Rex erat, extincta est dignitas regia, atque translata ad gentem exteram in Herode, quo imperante Christus JESUS, tot votis à Judæis expectus, humanam carnem induit.

Observationes ad sextam Partem Historiæ Biblicæ.

*I. Quisnam sexta illa mundi ætate status erat
Reipublicæ Judaicæ?*

Regimen Politicum à tempore captivitatis
Babylonicæ, plurimùm de splendore pristinæ

dignitatis amisit; cum exinde Judæi nunquam amplius sui Juris, sed primò Assyrio-Babyloniorum, deinde Persarum, tum Græcorum, ac demum Romanorum aut servi, aut stipendiarii fuerint. Toto tamen tempore illo, quò sub idololatrarum potestate erant, ab idolorum cultu alieniores fuerunt, sive quòd Sacerdotes Rempublicam tunc administrabant, sive quòd diuturna illa 70. annorum vexatio, & præcisa deinceps libertas ad saniora eos compulere.

II. Quis reliquo in orbe rerum cursus erat?

Respublica profana aliam atque aliam faciem identidem induebat, DEO, propter imperantium maximè flagitia, regna atque imperia à gente in gentem transferente. Sic Monarchia Assyriorum post Sardanapali interitum divisa est in Regnum Medorum, & post annos ferè centum in imperium Assyrio-Babylonicum. donec sublato Balthasare tota hæc Monarchia translata est ad Persas ab his post annos ducentos & octo ad Græcos, à Græcis post terna sæcula tandem ad Romanos. Ex omnibus porrò his regnis amplissimis & potentissimis cultus veri Numinis exulabat, idololatriâ ubique dominante.

III. Quinam Propheta id temporis in Judæa floruerunt?

Post captivitatem Babylonicam Aggæus & Zacharias, & post hos Malachias vaticinatus est, à cujus obitu publica Prophetarum oracula

cula siluere per annos propè quingentos, quoad Patris æterni Verbum & Prophetarum Dominus hunc in mundum ipse adventaverat.

IV. Qui, qualesque Machabæi fuisse?

Hi ex illustri Judæorum prosapia oriundi, sacram simul ac profanam Rempublicam, à Machathia ad Herodianos usque, moderabantur.

APPENDIX

De excidio urbis Hierosolymæ.

I. Cur Argumentum hoc annectitur narrationibus Biblicis?

Quia ordo, seriesque historiæ exigat, ut, sicut populi à DEO electi fortunam utramque ab ipsis primordiis percensuimus, ita exitum quoque memoremus, qui quàm luctuosus fuerit, indè patet, quod ipsi DEI Filio lacrymas expresserit.

II. Quenam tragici hujus excidii causa erat?

Non tam rebellio contra Romanos, quàm mors ipsi Auctori vitæ, Christo illata. Hinc Christi cultores, nè eadem cum Judæis ruinâ involverentur, divinò oraculò moniti, in tutiora se tempestivè receperunt, futuri spectatores & testes scenæ luctuosissimæ, quam Divina Nemesis adornavit, ad Divinitatem Christi, tum ex horrendis Judæorum suppliciis,

tum ex Divinis oraculis, ad literam completis, comprobendam.

III. Cur per Romanos urbs exscindenda fuerat?

Quia Judæi repudiato vero suo Rege ac Messia, Regem se alium nisi Cæsarem non habere uno omnes ore conclamârunt, atque hac demum ratione Præsidentem Romanum ad Christum, quem is insontem palam pronuntiaverat, occidendum perpulerunt. Plectendi igitur erant per Cæsarem, quem Regi ac Messie suo impiè prætulerant. Nè verò Judæi urbis suæ excidium adscriberent Romanorum furori, DEUS justitiæ suæ instrumentò usus est Titò, mitissimi ingenii Principe, qui, post honestissimas, quas non semel obtulit, urbis dedendæ conditiones rejectas, coram toto exercitu contestatus est, se invitum compelli ad urbem ac Templum, contrà ac statuerat, evertendum.

IV. Cur pœna hæc Judæis non illico post Christi mortem fuit inflitta?

Quia Nemesis divina lento plerumque passu graditur, & diu antè, quàm feriat, minatur. Hinc ut spatium respiscendi suppetere, ostenta quædam, tanquam futuræ cladis præludia antecessere.

V. Quenam illa?

1. Cometes horrificus annò totò, fulgurantis instar gladii, urbi impendens. 2. Lux ingens, solari similis, circa templum dimidiæ horæ spatio noctu effulgens. 3. Porta Templi

pli ærea, vix à viginti viris claudenda, nocte concubia ultrò patefacta. 4. Conspècti in àère currus ignei, & infestæ præliantium acies. 5. Audita in Templo vox horribilis Angelorum clamantium: *Migremus hinc!* 6 Vir è plebe, cui JESU nomen, per annos septem urbem circumcurians, & diu noctuque ingeminans: *Væ! re Hierosolymis!*

VI Quando, & à quo urbs oppugnata est?

Annò à Christi morte trigèsimò septimò, Titus Romani Imperatoris Vespasiani filius, ipsîs feriis Paschalibûs in summa hominum celebritate urbem repentè obsedit, atquè ut hæc DEI cæde contaminata civitas vinceretur sæpiùs, funditusquè everteretur, post intestina bella, factiones cruentas, mutuas civium & Sacerdotum strages, ipsiusquè Summi Pontificis cædem, post annonam, in plures annos suffecturam, fortuitò incendiò absumptam, ortamquè indè famem: & ex hac pestilentiam atrocissimam, quarto obsidionis mense capta primò est urbs inferior, binisque post diebûs Templum, contra Titi edictum: igne, nullâ vel Imperatoris diligentia, vel ope humana sopiendo, conflagravit; ac tandem urbs superior occupata est, omnibus, quæ illuc tanquam in locum tutissimum comportabantur, ferrò flammâquè abolitis.

VII. Quid in tristi hac urbis excisione præcipua consideratione dignum?

Pœna talionis, quâ Nemesis Divina in Judæos Deicidas animadvertit. Nam 1. in

Oliveti monte initium olim datum erat' sacrilegæ illi tyrannidi, quæ Christus latronis instar à militum cohorte fuit comprehensus, eodemque in loco urbs coronâ cingi cœpta. 2. Christus ipsiis feriis Pascharis ab innumerable multitudine ad diei festi. celebritatem Hierosolymas convolante, circumcissus, probrorum, contumellarum, cruciatuum. & tormentorum acerbissimorum scopus fuit. in demque feriis, quibus vices centena & septingenta millia in urbem, velut omnis jam periculi securam, confluxerant, hæc arctis undique obsidione pressa & coangustata fuit. 3. Christus venditus est 30. argenteis: unico dein denariò venditi 30. Judæi, è quibus 30. millia hoc pretiò veniére. 4. Christus à Judæis captus est: capti quoque sunt nonagies septies mille Judæi. 5. Christus arctæ custodiæ est inclusus: Judæi, nè quis elabi posset, novò murò totam urbem ambiente, quasi indagine, ferarum instar, fuère conclusi. 6. Christus ardentissima siti excruciatu, acerbò potabatur & felle: Judæi, rabida fame stimulante, eò adigebantur, ut calceamenta, cingula, scutorum coria, simum & fœdissima quæque, imò & humanas carnes avidissimè vorarent. 7. Christus omnibus ludibrio & depectui fuit: perfida Judæorum gens adeò contempta, ubique & conculcata jacet, ut probrosius propè sit, esse Judæum, quàm furem, latronem, hæreticum, aut gravissimis quibusque flagitiis notatum. 8. Christus fuit

cruci

cruci affixas: horum amplius, quàm ingenti quotidie in crucem sunt acti, ut jam ipsorum deesset crucibus, & corporibus cruces. 9 Christus tandem à Judæis est occisus: Judæorum in illa obsidione undecies centena milia interisse dicuntur.

VIII. Quæ Judæorum post Urbis everisionem fuit fortuna?

Secuta est servitus secundùm Danielis vaticinium nunquam desitura. Unde exuti Templo, sacrificiis, urbibus, fundis, & prædiis, errabundi, extorres, sine lege; sine Rege toto vagantur orbe, perpetuo notari stigmate, repulsi à Magistratibus, aliisque publicis officiis & dignitatibus, veluti orbis totius purgamenta & carcinomata.

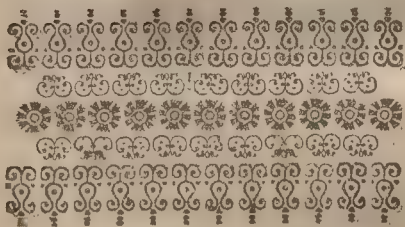
IX. Nunquàmne Templum instaurare sunt aggressi?

Tentarunt id semel atque iterum, sed maximò suò periculò & detrimentò; nam dum, imperante Hædriano, annò post Christum natum centesimò trigessimò quartò, novas turbas concitarent, centum Judæorum millia occisione deleta sunt, reliquis penitus profligatis, perque orbem universum dispersis. Ad hæc cum circa annum Christi trecentessimum, sexagesimum tertium, favente Juliano apostata, Templo instaurando manum admove-
rent, flammæ globi è fundamentis erumpen-
tes, instrumenta fabrilia absumpsêre, & ru-
bræ cruces in operariorum vestibis conspicuæ,

coeptis abſistere, crucisque trophæum circum-
ferre vel invitos compulêre.

Atque hunc tandem exitum habuit Respu-
blica Hebræorum, post tot vicissitudines po-
puli, antea à DEO electi, tot contra hostes
prodigiis servati, singulari Numinis tutela pro-
tecti, ac demum à DEO penitus reprobati,
secundùm prædictionem Danielis cap: 9. *Et*
civitatem, & Sanctuarium dissipabit populus cum

Duce venturo, & finis ejus vastitas &
post finem belli statuta desolatio.

Tabula Chronologica, seriem Patriarcharum, Judicum, Regum, & Pontificum complectens.

Prima mundi ætas ab Adamo ad diluvium

Patriarchæ ante diluvium.	Ann. Nativ.	Vitæ.	Mortis.	Synchronismus Monarchiarum.
Adam. - -		930	930	
Seth. - -	131	912	1042	
Enos. - -	236	905	1140	
Cainan 1. -	326	910	1235	
Malaleel. -	390	895	1290	
Jared. - -	461	902	1422	
Henoch. -	623			
Mathusalem.	688	969	1656	
Lamech. -	875	777	1651	
Noë. - -	1037	950	2006	
Sem, - -	1559	600	2158	
Cham, & Japhet, nati erant ante diluvium, sed tempus incertum est.				

Secun-

Secunda Mundi ætas post diluvium
usque ad Abrahamum.

Patriarchæ post diluvium.	Nativit. Anni	Vitæ.	Synchronismus Monarchiarum.
Arphaxad. -	1659	438	Initium Mo- narchiæ Assy- riorum sub Nemrodo, an- nò ab orbe condito 1879.
Cainan 2. -	1694	360	
Sale. - -	1724	413	
Hebr. - -	1754	464	
Phaleg. - -	1788	239	
Reu. - -	1818	229	
Sarug. - -	1850	230	
Nachor. - -	1880	148	
Tharé. - -	1909	205	

Tertia Mundi ætas ab Abrahami nati-
vitate usque ad Moysen.

Patriarchæ reliqui usque ad Judices.	Anni Nativit.	Vitæ.	Progressus Monarchiæ Assyr.
Abraham - -	2039	175	
Isaac - -	2139	180	
Jacob - -	2199	147	
Joseph - -	2289	110	
Levi - -	2285	137	
Isachar - -	2318	133	
Amram - -	2381	137	
Aaron - -	2461	122	

Quar-

Quatta Mundi ætas. Judices Hebræi.

Judices Hebræi	Nativ. Anni	Regiæ	usque ad ann.	Synchronismus Monarchiarum
Moyles -	2464	40	2584	Progressus Monarchiæ Assyr.
Josue - -	2491	17	2600	
Othoniel		40	2640	
Aod - -		80	2720	
Debbora		40	2760	
Gedeon		40	2800	
Abimelech		3	2803	
Thola -		23	2826	
Jair - -		21	2848	
Jephthe -		6	2854	
Abesan -		7	2861	
Ajalon -		10	2871	
Abdon -		8	2879	
Samton -		20	2899	
Heli - -		40	2939	
Samuel -	1	22	2962	

Nè in texendo Regum Catalogo subsequenti, contra Orthographiæ regulas peccatum patet, monendus es, quòd quantitas Characterum designat qualitates ipsorum Regum; addid, ut ille qui in principio, medio, vel fine nominis sit, Characterete minori notatus est; in principio, medio, vel fin Regni sui reprehensibilis fuisse intelligatur, exceptâ tamen uterâ initiali.

Quinta Mundi ætas. Reges Hebræi.

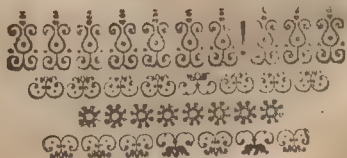
Reges.	An. Reg.	usque ad an	Reges.	An. Reg.	usque ad an	Synch- ronif. Monar- chiar.
SAUL -	17	2979				
DAVID	40	3019				
SALOMON	40	3059				
<i>Reges Juda.</i>			<i>Reges Israhel</i>			<i>Pro- gres- sus</i>
ROBOAM	17	3076	IEROBOAM	21	3081	
ABIAS -	3	3079	NADAB -	1	3082	MO-
ASA -	41	3120	BAASA -	23	3105	nar-
IOSAPHAT	25	3145	ELA -	1	3106	chæ
JORAM -	4	3150	ZAMRI -		3106	Assy-
OCHOZIAS	1	3151	AMRI -	11	3117	rior.
ATHALIA	6	3157	ACHAB -	22	3138	
JOAS -	39	3196	OCHOZIAS	1	3139	
AMASIAS	29	3225	JORAM -	12	3151	
OZIAS	52	3277	IEHU -	28	3179	
JOATHAM	16	3293	JOACHAZ -	16	3195	
ACHAZ -	13	3308	JOAS -	16	3211	
EZECIAS	29	3338	IEROBO. 2.	41	3251	Finis
MANASSES	54	3392	Interregn.	11	3262	MO-
AMON -	2	3394	ZACHARIAS	6M.	3262	narch.
JOSIAS	31	3425	SELLUM -	1M.	3262	Assyr.
JOACHAZ	3M.	3425	MANAHEN	10	3274	sub Rē
IOAKIM	11	3436	PHACCIAS	2	3277	ge Bal-
IECHONIAS	3M.	3437	PHACEE -	20	3297	thafare
SEDECCIAS	10	3446	OSEAS -	18	3314	3516.

Sexta Mundi ætas. Pontifices Hebræi.

Duces & Pontifices.	Anni Regim.	usque ad Ann.	Synchronismus Monarchiarum.
<i>Captivitas</i>			
<i>Babylonica.</i>			
Zorobabel	70	3516	Initium Monarchiæ Persicæ sub Cyro, 3516.
Joacim - -	51	3567	
Eliasib - -	22	3589	
Esdras - -	6	3595	
Nehemias	5	3600	
Joadas - -	29	3629	
Jonathas -	20	3649	
Jaddus - -	40	3689	
Onias 1. -	41	3730	Initium Monarchiæ Græcorum sub Alexandro Magno, 3724.
Simon 1. -	23	3753	
Eleazar - -	12	3765	
Manasses -	32	3797	
Onias 2. -	10	3807	
Simon 2. -	14	3821	
Onias 3. -	25	3846	
<i>Interregnum</i>	36	3882	
<i>Machabæi.</i>	5	3887	
Mathathias	1	3888	
Judas - -	6	3894	
Jonathas -	18	3912	
Simon - -	7	3919	
Joan. Hyrc.	31	3950	
Aristobulus	1	3951	

Sexta Mundi ætas. Pontifices Hebræi.

Duces & Pontifices.	Anni Regim.	usque ad Ann.	Synchronismus Monarchiarum
Alexand. Jan.	24	3975	
Hyrchanus 1.	13	3988	
Aristobul. 2.	3	3991	Initium Monar-
Hyrchan. 2.	23	4014	chiæ Romano-
Antigon. -	3	4017	rum sub Augu-
<i>Herodiani.</i>			sto 4024. quo
Herodes Rex	37	4055	imperante na-
Archelaus -	6		tus est Christus
Agrippa 1.	41		4053.
Agrippa 2.	21		
			Excidium urbis
			Hiero olymæ.
			Annò post Chri-
			stum natum se-
			ptuagesimò.

C O R O L L A R I A.

Synopses Librorum ex præmissi Capitulis rursus.

Genesi: Exordium omnis creature. Diluvium. Arca Noë. Confusio linguarum. Populi DEI electi, & Descensus in Ægyptum.

Exod: 10. Plagæ Pharaonis. Exitus Israëlitarum de Ægypto. Decalogus. Judicia & instructio populi. Arca fœderis. Tabernaculum. Arca & vestes Aaron.

Levit: Sacrificia & hostiæ. Urna. Vestes Aaron. Ordo & Ministerium Levitarum.

Num: Numeratio populi seu Tribuum Israël, de Propheta Baalam. Mansiones in eremo.

Deut: Replicat 4. priores libros, estque compendium Philosophiæ cœlestis, & explanatio Decalogi.

Josue. Transitus Jordanis. Eversio regnorum. hostilium. Introductio populi in terram promissam, terræque divisio.

Judic: Populi Israël Principes, Judices, defensio, victoriæ, triumphus.

Ruth. Matrimonium inter Booz & Ruth, ex quibus Christus descendit.

Regum 1. Gubernatio per Judices. Regis Saul electio, regimen, gesta, mors.

2. Regimen Davidis.

3. Mors Davidis, regimen & gesta Salomonis, aliorumque Regum Israël & Juda.

4. Casus regni Juda & Israël, ob Regum peccata. Captivitas populi. Subversio urbis & Templi.

Paralip. 1. Genealogia R. David, ejusdemque electionis regiminis, gestorum recapitulatio.

2. Recapitulatur regimen populi per Salomonem aliosque Reges Jud: & Israël.

Esdra 1. Reductio Israël. ex Babylone. Instructio populi per Esdram L. Doctorem.

Esdra 2. Nôémias Dux agit de reedificando muro Jerus. Corriguntur mala suborta eo absente.

Tobia. Hujus probatio & virtutes. Ministerium Archang. Raph. Instructio prolis. Honestas Marrimonii.

Judith. Obsidio Jerusalem & populi Israël. Probitas Judith Interfectio Holofer. & liberatio populi.

Esther. Aman crudelitas & suspendium per prudentiam & humilitatem Esther. Exaltatio Mardochæi. Liberatio Judæorum.

Job. Hujus patientia, perfectio, disputatio cum amicis de divina provid: & resurrectione corporis.

Psalmi. Christi Deitas, Humanitas, Passio, Resurrectio, Ascensio, Judicium, Pœna peccatorum. Beneficia & laudes DEI.

Proverb. Instructio incipientium servire Deo, de moribus & virtutibus.

Eccles. Mundi variatio Vitiorum contemptus. Profectus in via DEI.

Cantic. Viri justii perfectio Contemplatio animæ sanctæ. Conjunctio Christi & Ecclesiæ.

Sapient. Regimen Prælatorum. Conservatio just-

justitiæ. Idolorum contemptus. Adventus & Passio Christi, qui vera Sapientia.

Eccle Obedientia subditorum. Instructio bonorum morum. Nobilitas Sapientiæ. Laus Sanctorum.

Isaas. Reprehensio Judæorum. Adventus Christi in Carnem. Passio, Vocatio gentium. De regno Judæ & Israël.

Jerem Captivitas Judæorum. Destructio Jerusalem, indeque lamenta.

Beruch Verba lecta captivis, prænunciatur reditus populi, & futura temporibus ultimis.

Ezech Hujus visiones. Scelera Judæorum. Ruina & reparatio Jerusalem

Daniel. Monarchia Mundi. Mutationes temporum. Potestas & æternitas Christi Historia Susannæ. Destructio Bel, & Draconis.

Oseas. Idololatria Israëlitarum. Inundatio peccatorum. Monitum conversionis.

Jôel Consummatio terræ Judæorum per erucam, bruchum, locustam, rubiginem. Inductio ad pœnitentiam. Judicium futurum.

Amos. Scelera Judæor. & gentium. Ventura DEI vindicta. Inductio ad Pœnitentiam. Prædictio finalis reparationis

Abdias. Cōminatio & destructio Edon & Esau

Jonas. Naufragium Jonæ. Ninive (& in ea mundus) ad Pœnitentiam revocatur.

Michæas. Prædicatur interitus Samariæ. Principum Israël, & Pseudo-Prophtarum pessimorū

Nabum. Ira DEI gravis contra Ninivitas, qui resipuerunt, sed post gravius deliquerunt.

Habac. Hujus disputatio cum DEO, Justorum in hoc mundo conculcatio, & prosperitas impiorum.

Sophon. Judicium DEI contra Judæos & gentes extraneas. Consolatio populi Israël.

Ezechi. Prædicit reditum Judæorum. Reædificatio Templi, & urbis.

Zachar. Liberatio Judæorum. Vindicta contra hostes eorum. Humilitas adventus Christi, & passio.

Malach. Abjectio populi Judæorum & Sacrificiorum ejus. Christi Adventus.

Machab. 1. Bella in Hebræos & Persas: Liberatio populi sub Mathathia, Jonatha, Simone.

2. Recapitulatio quædam prioris. Tribulatio pop. Constantia 7: fratrum, & Matris eorum. Liberatio pop. per Judam Machab.

Matth. Humanitas Christi præcipue.

Marc. Fortitudo ejus & Resurrectio.

Luc. Passio & Mors.

Joan. Divinitas

Act. 1. Apost. Christi Ascensio. Missio Spiritus Sancti. Gesta Apostolorum, præcipue Pauli. Infantia Ecclesiae.

Ad Rom. Revocantur Romani ab erroribus gentium, & cæremoniis legis ad Fidem Catholicam.

Ad Corinth. 1. Corinthiorum schismata componit, & dubia resolvit.

2. Revocat à Pseudo-Prophetis seductos: reductos solatur & laudat.

Gal. A Pseudo-Apostolis seductos ut ad
& circumcis. reverterentur, revocat.

Ephes. Ephesios verbô Veritatis ab Apo-
ccepto constantes laudat.

Philipp. Idem argumentum.

Coloss. Hos à pseudo-Prophetis præven-
torrigit, abhortans ad fidei veritatem.

1 Thessal. 1. Laudat eos inter persecutio-
nem civium constantes.

2. Instruit de novissimis temporibus &
Antichristo.

Ad Timoth. 1. Instruit de ordinatione Epi-
scopatûs, & officio Eccl: disciplinæ.

2. Incitat ad Martyrium, informans de
Catholica veritate, & novissimis temporibus.

Ad Titum. Instruit de constitutione Pres-
byter. conversatione spiritali: hæreticis vi-
landis.

Ad Philem. Commendat eum à Fide, & cha-
ritate in Sanctos: rogatq; ut Onesimo servo
indulgeat.

Ad Hebr. Ostendit evacuationem L. Mosai-
cæ, & perfectionem Evangelicæ: & quod
Christus sit verus DEUS & homo, DEI & ho-
minum Mediâtor.

Jacobi. Suadet patientiam: DEUM non esse
acceptorem personarum. Concupiscentiæ na-
a; bellorum reprehensio, inducens virtutibus.

Petri. 1. Grates agit DEO ob Salvatorem
Filium.

2. Inducit ad constantiam Fidei, descri-
bens secundum Christi adventum.

Joan.

Joan. 1. Testificatur de verbo Veritatis
Vitæ

2. Electum & filium ejus commendat.

2. Cajum extollit, monens, ut in pietate
permaneant.

Juda. Omnes monet salutis propriæ indu-
cit altercationem Michæelis cum Iatana de
testatur hæreticos.

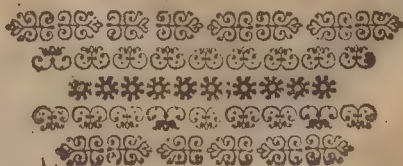
Apocal. Revelationes factæ Joanni per An-
gelum in Insula Pathmos. Ecclesiæ tunc, &
in futurum tribulationes. Antichristus. Sup-
plicia damnatorum. Præmia electorum.

Quadruplex Scripturæ sensus.

Litera, gesta docet: quid credas, allegoria:

Moralis, quid agas: quò tendas, anagogia.

In literali excellens habetur S. Hierony-
mus: in allegorico Ambrosius: in morali
Gregorius: in anagogico Augustinus, quoque
Ecclesiæ Doctores.

Biblioteka Jagiellońska

stdr0022054

